ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 149 (7149)
ИЮНИИН 25
СУББОТО
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ Н. А. БУЛГАНИН ИНДИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР ДЖАВАХАРЛАЛ НЕРУ ХОЁРОЙ ХАМТЫН МЭДҮҮЛГЭ (1-дэхи нюур).

Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Неру Москваһаа мордобо. (1—2-дохи нюурнуудта).

Сан-Францискода боложо байгаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ойн баярай сесси дээрэ 1955 оной июнии 22-то В. М. Молотовой хэһэн мэдүүлгэ (2—3-дахи нюурнуудта).

Н. Дорофеев. — Ажахын олзо ехэтэй һалбари—гахайнуудые олоор үсхэбэрилдэг болохо (3-дахи нюур).

Г. Субботин. — Эршэтэ ажал (4-дэхи нюур).

Джавахарлал Неру Варшавада ерэбэ (4-дэхи нюур).

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблей (4-дэхи нюур).

Ц.-Д. Шагжиев. — «Коммунизм колхоздо» (4-дэхи нюур).

Н. Клиновская. — Пионерскэ лагериин нэгэ үдэр (4-дэхи нюур).

Гахай үсхэбэрилгэдэ шухала анхаралаа хандуулха

...лажалые улам ехээр хүгжөөхэ, ...эй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ...ал бүгэдэарадай хүндэтэ хэрэг ...од байна. Советскэ ороноймнай ...ажалшад хүндэ индустриия ...ехээр хүгжөөхын түлөө тэм...ээ нэгэн доро хүдөө ажахыгаа ...саашадань дэбжээхэ, тэрээнһээ ...дэлбэг продукци абаха хэрэг...эбхитэйгээр оролсонхой. Бүгэдэ...ай энэ тэмсэлэй түрүүшынь ам...тануud мүнөө эли тодоор хараг...а байна. Манай республикыншье ...ээ дээрэһээ харахада, түрүү ...озууд, МТС-үүд болон хүдөө ...ымнай хүдэлмэрилэгшэд пар... ЦК-гэй январска Пленумэй ...олые бэелүүлгээр яһала һайн ...дүн туйлаа. Малажалай ашаг ...е дээшэлүүлхэ талаар, илангаяа ...аалгаар зарим колхозууд горь...амжалта туйлаһан байна. При...альска, Тарбагатайн, Иволгын, ...нгын аймагуудай хэдэ хэдэн ...озууд һү һаалгаар илангаяа ...үрэ дүн харуулжа байна. При...альска аймагай «Заветы Ильи...Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд ...аалгаар дэлгэрһэн республикан...социалистическэ мүрысөөндэ тү...һээр. Гэхэтэй хамта, малай ашаг ...е үнэхөөрөө дээшэлүүлжэ бай...эдээн шэнги колхозууд рес...ика соомнай үшөөл үсөөн бай... Илангаяа малые шахажа тар...лха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ...агдана. Олохон колхозууднай ...мүнөө хүрэтэр гахай шахал...оодоггүй зангаа үшөө орхёо...байһаар. Тэрэнэй эсэстэ үнгэ...э жэлдэ республика дотор эхэ ...бүрнһөө миин 5,6 поршоонхо ...ан байха юм. Тэрэшэлэн хаха...һан газарай 100 гектар бүридэ ...оо 1,4 центнер гахайн мяхан ...а һэн. Зэдын, Сэлэнгын, Хо..., Яруунын, Кударын, Кяхтын ...уудта гахай үсхэбэрилгэ илан...хангалтагүй. Зарим колхозуу...үтэлбэрилэгшэд «гахай тэжээ... гарзыемнай харюулхагүй» гэ...элээд, ажахын энэ һалбарида ...бага анхарал табидаг. Тиихэдэ ...ай байранууд таатай зохидоор ...барилагдадаггүй, эдеэ хоолынь ...һайнаар бэлэдхэгдэдэггүй, ха...анниинь муу байха юм. Олон ...озуудта гахайнууд һубайрдаг, ...харууһанай, байрын муугһаа бо... элдэб үбшэндэ бэлэхэнээр ...агдажа, гарзалдагшье байна. ...рэгшэ жэлдэ Яруунын аймагта ...гаяа олон гахай үхэһэн байна. ...отовой, Карл Марксын нэрэм... колхозууд гахайнуудаа имаг...муугаар харууһалһан дээрэһээ ...р үхүүлээ. Гахайнуудай олоор ...иржа, гарзалжа байһан ябада...үшөө нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, ...етеринарна зарим хүдэлмэри...эд ажалдаа ханамжагүйгөөр ...дана. Тэдэнэр хадаа гахайн бай...удые һайнаар түхеэрхэ, тэжээ...ь болон харууһалгые һайжа...ха, мүн элдэб үбшэниие һэргыл...эмжээнүүдые хүсэд бэелүүлнэ... энэ талаар колхозуудай, МТС-...й хүтэлбэрилэгшэдһөө эрилтэ хэ...й.

Мяха үйлэдбэрилгэ хадаа малажалай үлэмжэ түргэнөөр үдэдэг һалбаринь бологшо гахай үсхэбэрилгые нэн түрүүндэ түргэдхэхэ аргаар, тиин орон дотор бүхы мяха үйлэдбэрилгэдэ гахайн мяханай удельнэ хэмжээе 40—50 процент хүргэхэ гэһэн зорилго партиин ЦК-гэй январска Пленумээр табигдаһан байна. Манай республикын колхозууд гахайн мяха үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ дүүрэн аргатай. Тиихын тулада түбхын түрүүн тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэй. Энэ талаар түрүүшын алхам хэгдэжэ, мүнөө жэлдэ үнэтэ культура болохо кукуруза республика доторнай ехээр таригдаба. Тиин колхозууд болон МТС-үүд кукурузын эдеэшэжэ байһан буурсагуудые саг соонь хуряажа, зүбөөр хадагалха ябадал эмхидхэхэ ёһотой. Гахайн тэжээлдэ тон олон янзын зүйлнүүд оролсодог. Элдэб янзын концентрированнэ, шэмэтэ тэжээлнүүдһээ гадна, гахайнуудта промышленностьда хэрэглэгдээд үлэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүдые, тоһоной заводууд болон сепараторна пунктнуудта гарадаг шэнгэн һү уулгажа, байхада тон һайн. Колхоз бүхэн тэрэниие зүбөөр хэрэглэжэ, гахайнуудые түхэреэн жэл соо шахадаг болохо дүүрэн аргатай. Зунай үедэ гахай шахахадаа зүбөөр бэлшээхэ хэрэгтэй.

Гахайн тоо толгойе олошоруулжа, мүн тэдэниие һайнаар шахажа таргалуулаад, гүрэндөө эрхим шанартай мяха тушааха, худалдаха гээшэ бүхы колхознигуудай, гахай харууһалагшадай арюун уялгань болоно. Республика доторнай эрхим гахайшад олон. Тэдэнэй дунда Байкало-Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Е. С. Леонова, Занграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Е. Ф. Заиграева, Кабанскын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гахайшан М. Л. Бабинцева гэгшэд оролсоно. Эндэ нэрлэгдэгшэ нүхэдэй, мүн ондоошье түрүүшүүлэй дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ, гахайшадай социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Мүнөөдэр, гахайшад-түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн болохонь. Эндэ түрүүшүүл дүй дүршэлөө халан абалсаха, саашадаа гахай үсхэбэрилхэ арга боломжонууд болон резервнүүдээ элирүүлхэ байһаниинь лабтай.

Колхозууд, МТС-үүд болон нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд хадаа ажахын олзо ехэтэй һалбари бологшо гахай үсхэбэрилгэдэ шухала анхаралаа табидаг боложо, поршоонхонуудые олоор түлжүүлхэ, гахай шахалгые түхэреэн жэл соо эмхидхэхын тулада тэжээлэй базые һайжаруулха, мүн һайн байрануудые түхеэрхэ, ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Гахайн харууһалгые эрид һайжаруулха, тэдэниие ондоо тээшэнь гаргашалха ябадал болюулха шухала.

Түрүүшын элдүүрилгэ дүүрэбэ

...УХАРШЭБЭР. (Телефоноор ...ба). Энэ жэлдэ манай колхоз ...ниизаторнуудай туһаламжатай... 215 гектарта кукуруза таряа һайнаар ургахынь тулада ку...зын эшэнүүдэй газарһаа бул...ын урда тээ, мүн ургажа гара...хойнонь борнойлогдоо. Мүнөө ...рузымнай бүхы полинууд жэг...н хүхэржэ, һайнаар ургажа бай...

...үлэй үдэрнүүдтэ түрүүшын ряд ...оондын элдүүрилгэ тракторна ...тиватораар хэгдэжэ дүүрэбэ. 54 гектарта калийна дабһан нэмэлтэ тэжээл болгогдон газарай хүрьһэндэ оруулагдаа. Мүнөө кукурузымнай хойноһоо хамта 20 гаран хүн харууһа хэжэ байна. Иигэжэ бидэнэр механизаторнуудай туһаламжатайгаар гектар бүхэнһөө 250 центнерһээ доошо бэшэ силосто оруулагдаха ногоо, 20 центнерһээ доошо бэшэ эдеэшэнтэһэн буурсагуудые хуряахын түлөө тэмсэжэ байнабди.

Б. Мижитов, Мухаршэбэрэй аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Баян ургасын түлөө

...ИГРАЕВО. (Телефоноор абта...) «Красный опытник» ...озой поли дээрэ мүнөө ку...узын эшэнүүд зүб квадрадууд ...н ургажа байна. Багаханшье ...ай дээрэ таряа һаа, баян ургаса ...лхын тулада колхознигууд Но...брянска МТС-эй механизатор...тай хамта тарилгаяа һайнаар ...һалжа байна.

Кукурузын эшэнүүдэй газарһаа бултайхын урда тээ, мүн ургажа гараһан хойнонь поли борнойлогдоо. Зундаа ряд хоорондын элдүүрилгэ механизмын хүсөөр гурба дахин хэгдэхэ юм. Һаяын үдэрнүүдтэ кукурузын поли культивацилагдажа захалхань.

А. Рябаволов.

...ХАЙ ҮСХЭБЭРИЛГЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ЗҮБЛӨӨНДЭ ЕРЭГШЭДЭЙ АНХАРАЛДА

Мүнөөдэр, июниин 25-да Улан-Удэ городто, гахай үсхэбэрилгын түрүүлэй республиканска зүблөөн нээгдэхэнь. Зүблөөн үглөөнэй 11 час... КПСС-эй обкомой ехэ зал соо эхилхэ юм.

БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерство

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин Индиин Премьер-Министр Джавахарлал Неру хоёрой ХАМТЫН МЭДҮҮЛГЭ

СССР-эй Правительствын уряалаар Индиин Премьер-Министр Шри Джавахарлал Неру Советскэ Союзда ерэһэн байна. Москвада байха зуураа, тэрэ хадаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинтай, Советскэ Правительствын бусад гэшүүдтэй хөөрэлдөө. Эдэ хөөрэлдөөнүүд хани ёһоной ба үнэн сэдьхэлэй оршон байдалда үнгэржэ, хоёр ороной али алинайнь интересүүдтэ хабаатай олон асуудалнууд, мүн уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалтай холбоотой, уласхоорондын шанартай томо проблемэнүүд хэлсэгдэһэн байна.

Советскэ Союз Инди хоёрой хоорондын харилсаанууд хани барисаанай ба бэе бэеэ ойлголсолгын бата үндэһэ һуури дээрэ һайнаар һууриижанхай. Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр эдэ харилсаануудтаа доро дурсагдаһан принципүүдые баримталжа үргэлжэлхэ шухала гэжэ лабаар этигэнхэй:

(1) территориальна бүрин бүтэн байлгые ба суверенитедые хүндэлэлсэхэ;

(2) добтололсохогүй;

(3) экономическа, политическэ гү, али идеологическа шэнжэтэй али нэгэн шалтагаанаар бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгтэ оролсохогүй;

(4) тэгшэ эрхэтэй байха, бэе бэеынгээ ашагые харалсаха ба

(5) амгалан ёһоор зэргэ ажаһууха.

Һүүлэй үедэ улам ехээр мэдэрэгдэжэ байгаа эдэ принципүүд бүри үргэн хэмжээтэйгээр хэрэглэгдэжэ болохо байна, айха ба этигэлсэхэгүй ябадалые арадуудай оюун мэдэрэл сооһоо зайсуулха, тиин уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха гэһэн гол найдабари хадаа хоорондынгоо харилсаануудта эдэ принципүүдые сахиха ябадалһаа дулдыдаха байна гэжэ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр лабаар этигэнэд. Эдэ принципүүдые бүри үргэнөөр мэдэрэлгэ хадаа эб найрамдалай оршониие үргэдхэхэ, арадуудай хоорондоо этигэлсэдэг болохо ябадалда туһалха, уласхоорондын бүри нягта харилсан ажаллалгада зам гаргажа үгэхэ байна. Тиигэжэ байгуулагдаһан эб найрамдалай оршон байдалда уласхоорондын проблемэнүүдые хэлсээнүүдэй ба эблэрэлгын аргаар, эбэй ёһоор шиидхэхэ арга бэдэржэ болохол.

Дэлхэйн элдэб хубинуудтахи бага ба хүсэ багатай гүрэнүүд ехэ гүрэнүүдһээ бүтүүгээр ба магад эшэ үндэһэгүйгөөр айна гэжэ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр мэдэрнэ. Энэ айха ябадалые али бүхы аргаар үгы болгохо хэрэгтэй гэжэ тэдэнэр тоолоно. Энэ ушарта харилсан ажабайлгын дээрэ дурсагдаһан принципүүдые хэлбэришэгүйгөөр баримталха гээшэ эрхим зэбсэг боложо үгэхэ байна.

Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр энэ оной апрельдэ Бандунгда болоһон Ази ба Африкын оронуудай Конференциин дүнгүүдые амаршална. Энэ Конференци хадаа шэнжэ түхэлөөрөө түрүүшын конференци байжа, түүхэтэ удхашанартай болоо, экономическа, культурна ба политическэ бүрин гүйсэд харилсан ажаллалга туйлахын тулада замуудые, арга зэбсэгүүдые олохо гэһэн ниитэ зорилго урдаа табяад, хоёр түбиин политическэ ба социальна элдэб системэтэй, бэеэ даанхай гүрэнүүд тус Конференцидэ суглараа. Конференциин дүнгүүд анхарал татана, хабаадагшад-оронуудһаа гадна, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хэрэгтэ ехэ удхашанартай байна.

Эбэй ёһоор зэргэ ажаһууха концепциин доторнь харуулагдаһан, уласхоорондын эб найрамдал ба харилсан ажаллалга бэхижүүлхэ тухай Конференциин баталһан Декларациие һайшаажа байһанаа мэдүүлхые Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр хүсэнэ.

Уласхоорондын ниитэ оршон байдалай һайжаралгын тэмдэгүүд бии байна гэжэ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр мэдэрнэ. Тусхайлбал, тэдэнэр Дальна Востогтохи түгшүүрилэй һуларалгые, Австрида бэеэ даанхай байдал олгоһон ябадалые, Советскэ Союз Югослави хоёрой хоорондын харилсаануудай һайжаралгые, атомна саг үеын дайнай аюулые хаа хаанагүй ойлгодог боложо байһан улам тодо ба бүгэдэниитын ойлгосые амаршална. Гэбэшье, айха ба һэжэглэхэ ябадал үргэн ехэ районуудта зарим хүнүүдэй, бүхэли арадуудай оюун мэдэрэл дотор ехэ байжа, уласхоорондын харилсаануудые муудуулна. Дальна Востогто түгшүүрилэй һуларбашье һаань, тэрээнэй шалтагаанууд үшөөл бии байһаар.

Тайвань тушаа Хитадай Арадай Республикын хуулита эрхые амгалан ёһоной аргаар хангажа болохо гэжэ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр үнэн сэдьхэлһээ найдана. Гэхэтэеэ хамта, Хитадай Арадай Республикые Нэгэдэмэл Нацануудта оруулхаһаа таһалгаряагүй үргэлжэ арсажа байдаг ябадал хадаа Дальна Востогтохи ба бусад районуудтахи элдэб түгшүүрилнүүдэй эшэ үндэһэниинь болоно гэжэ лабаар этигэжэ байһанаа Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр дахин батална. Тэдэнэр хадаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци дотор хуулита һууриинь Хитадай Арадай Республикада олгохо шухала гэжэ тоолоно; тиигэбэл ООН-эй үүргэ ба нэрэ хүндэнь бэхижэхэ байгаа. Тэдэнэр мүн тэрэшэлэн гэшүүн байха тушаа Уставай эрилтэнүүдтэ харюусаха бүхы гүрэнүүд Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида абтаха ёһотой гэжэ тоолоно.

Түлөөлэгшынь Женевскэ Зүблөөнэй хоёр түрүүлэгшэнэрэй нэгэниинь байһан Советскэ Союз ба түлөөлэгшэнүүдэйнь Индо-Хитадтахи уласхоорондын бүхы гурбан Комиссинуудай түрүүлэгшэнэр байһан Инди хоёр Женевскэ Хэлсээнүүдэй бодотоор бэелүүлгэтэй холбоотой онсо харюусалгые даажа абаһан байна. Эдэ Хэлсээнүүд хадаа уласхоорондын зүрилдөөнүүдые шиидхэхын тулада хэлсээнэй арга хэрэглэлгын элитэ ехэ жэшээ болоно; эдэ Хэлсээнүүдые бодотоор бэелүүлгэдэ туйлагдаһан амжалтануудай шатань хадаа уласхоорондын арсалдаануудые шиидхэхэ зэбсэгэй—хэлсээ хэхэ методэй аша үрэтэйе хэмжэхэ хэмжүүр гээшэ гэжэ харагдаха ёһотой. Тиимэһээ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр Индо-Хитадтахи байдалые тусхай хаража үзэһэн байна. Зарим ушарта хүндэ шэнжэтэй байһан бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье Хэлсээнүүдые бэелүүлгэ мүнөө хүрэтэр бүхыдөө хангалтатай байгаа.

Хэлсээнүүдые саашадань бэелүүлгэ хадаа шэнэ ба хүлеэгдээгүй событинуудтай дашарамдуулан эбдэгдэжэ болохо зарим аюулда мүнөө үедэ ороод байна. Хэлсээнүүдэй уг зорилгонуудай гүйсэд туйлагдахын тулада уялгануудаа бэелүүлхэ зорилгоор бүхы шадалаараа оролдохыень Хэлсээнүүдэй условинуудые бэелүүлэгдэхын түлөө харюусалгатай бүхы правительствонуудые уряалхые Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр хүсэнэ. Тусхайлбал, тэдэнэр хадаа политическэ гуримшуулга хэхын тулада һунгалтын үнгэргэгдэхэ газарта, хабаата правительствонуудай хүсэлэлгэ хадаа Хэлсээнүүдэй условинуудай бодото байдал дээрэ гүйсэд бэелүүлэгдэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой гэжэ онсо ехээр уряална.

Буу зэбсэг хуряалгын проблемэ хадаа арадуудта тон ойро хабаатай уласхоорондын проблемэнүүдэй дунда дайнай ба эб найрамдалай асуудалай талаар эгээ хойшолуулашагүй гү, али ехэхэн хойшолонгуудтай проблемэ мүн болоно. Юрын түхэлэй, мүн атомна зэбсэг ехэдхэхэ эрмэлзэлгэ хадаа арадуудай хоорондо бии байгаа айха ба һэжэглэхэ ябадалые шангадхаһан, национальна ресурснуудые зорюулагдаха ёһотой юумэнһээнь, тусхайлхада, арадай ажабайдалые һайжаруулгаһаа холодхохо ябадалда хүргэнэ. Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёрой һанамжаар хадаа ядерна ба термоядерна зэбсэг үйлэдбэрилгые, туршалгые ба ашаглалгые гүйсэд хорихо зам дээрэ юуншье байха ёһогүй. Гэхэтэй хамта, тэдэнэр хадаа юрын түхэлэй буу зэбсэг нэгэн доро ба нилээд ехээр хороогдохо ёһотой, хуряалгые ба хорилгые бодотоор бэелүүлгые хинаха уласхоорондын һайн хиналта тогтоогдохо, дэмжэгдэжэ байха ёһотой гэжэ тоолоно. Энээнтэй дашарамдан буу зэбсэг хуряалгын асуудал тушаа һүүлэй советскэ дурадхалнууд эб найрамдалай хэрэгтэ ехэхэн оруулалта гээшэ гэжэ тоологдоһон байна.

Энэ Мэдүүлгэ дотор соносхогдоһон табан принципһээ үндэһэлэн, хоёр ороноймнай хоорондохи культурна, экономическа ба техническэ харилсан ажаллалгые хүгжөөхын тулада үргэн ехэ арга боломжо байгуулагдана гэжэ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр тоолоно. Орон бүхэнэй өөрынь геһеэр, ёһо заншалаар ба тойроһон оршон байдалаар бии болгогдоһон системые баримталжа байһан ушар хадаа тиимэ харилсан ажаллалгада һаад хэхэ ёһогүй. Социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүд эбтэй эетэйгээр зэргэ ажаһууха ба ниитын аша туһын тулада хүдэлмэрилжэ болохо байһан ушар хадаа ёһотойгоор харилсан ажабайлгын бодото үндэһэ һуури мүн гэжэ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр гүнзэгыгөөр этигэнэ.

Культурна ба экономическа талаар хоёр ороной хоорондоо харилсан ажаллалга эли бодо хүгжэһэн байна, нэгэ хэды сагай урда тээ баталагдаһан худалдаа наймаанай хэлсээн энээндэ туһалаа. Советскэ Правительствын туһаламжатайгаар Индидэ металлургическа завод бариха тухай һаяын хэлсээн хадаа тиимэ харилсан ажаллалгын тодорхой жэшээ болоно. Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр тиимэ харилсан ажаллалгын али али талада ашагтай байһыень хараадаа абаад, экономическа ба культурна талаар, научна ба техническэ шэнжэлэлгын талаар хоёр оронойнгоо хоорондын харилсаануудые хүгжөөн бэхижүүлхые оролдохо байна.

Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Премьер-Министр хоёр али алиндаа ашагтай асуудалнуудай талаар һанал бодолоо нюураараа уулзажа элирхэйлэн зүбшэхэ арга боломжын тохёолдоһондо хангагдаһанаа элирхэйлнэ, тэдээнэй хэлсээнүүдэй дүнгүүд ба хани ёһоной уулзалга хадаа тэдээнэй хоёр ороной, тэдээнэй арадуудай харилсаануудай саашадаа бэхижэн хүгжэхэ хэрэгтэ туһалха, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай аша туһада алба хэхэ байна гэжэ этигэнэ.

Н. БУЛГАНИН
СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ

Джавахарлал НЕРУ
Индиин Премьер-Министр

1955 оной июниин 22.
Москва город.

Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Неру Москваһаа мордобо

Июниин 23-най үглөөгүүр, Советскэ Союзда арбан зургаан хоногто байһанайнгаа һүүлээр Индиин Республикын Премьер-Министр, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Джавахарлал Неру Москваһаа мордобо.

Джавахарлал Неругэй Советскэ Союзда ерэһэн ябадал хадаа өөрынгөө оронииe демократическаар хүгжөөхые, бүгэдэниитын эб найрамдал мандуулхые эрмэлзэжэ байгаа Индиин арадуудтай Советскэ Союзай арадуудые холбоһон үнэн һайхан дуралалай, халуун хани барисаанай толотомо гэршэ болоо.

Джавахарлал Неру Советскэ Союзаар газар үзэжэ аяншалхадаа 13 мянга шахуу километр ябаа. Тэрэ хадаа Сталинград, Крым, Грузи, Ашхабад, Узбекистан, Алма-Ата, Алтайска хизаар, Магнитогорск, Свердловск, Ленинградта ябажа гүрэнэй болон ниитын ажал-ябуулагшадтай, хүдэлмэришэд, колхознигууд, эрдэмтэд, культурын ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаа. Джавахарлал Неруе советскэ хүнүүд халуун инаг ба хани барисаанай мэдэрэлтэйгээр үнэн зүрхэнһөө халуунаар угтаа.

Дж. Неруе Москвагай ажаһуугшад июниин 22-то сэдьхэл хүдэлгэмэ баяраар үдэшэбэ. Гараха сагһаань эртэ столицын үйлсэнүүдтэ гараһан арбаад мянган москвагайхид Индиин Республикын Премьер-Министрын байһан газарһаа Центральна аэродром хүрэтэрхи замаарнь тэрэниие инаг дурлалаар амаршалба. Хаа хаанагүй баглаа сэсэгүүд, амаршалгын үгэнүүд, «Ура» гэһэн хашхаралдаанууд дуулдана.

Индиин арад зондо советскэ хүнүүдэй халуунаар дурладаг, тэрэниие айхабтар хүндэлдэг байһые манай орон дотор айлшалан ябаха үедөө Дж. Неру хараһан байна. Мүн Индиин арад зондо советскэ хүнүүдэй халуунаар дурладаг, тэрэниие тон ехээр хүндэлдэг байһан ябадал энэ мартагдашагүй үдэршье дахинаа эли тодоор харагдаба. Столицын үйлсэнүүдтэ гараад байһан московско предприятинуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшад, студентнэр, һурагшад, Советскэ Армиин солдадууд ба офицернүүд Индиин Республикын арадуудта, тэрэнэй гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулагша Джавахарлал Нерудэ амаршалга ба эрхим хүсэлэнгүүдые хүргэбэ. Н. А. Булганин. Дж. Неру ба тэрээнтэй хамта ябагшадай һуугаад аэродром ошожо ябаһан машинануудые үйлсэнүүдтэ байгаашад нэрьемэ альга ташалгаар угтан үдэшэнэ. Дж. Неру тэдээн тээшэ ехэ баяртайгаар гараа үргэнэ.

Центральна аэродром Индиин Республикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар гоёогдоһон байгаа.

Джавахарлал Неруе үдэшэхын тулада Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. М. Пузанов, СССР-эй Министрнүүд П. Я. Антропов, И. А. Бенедиктов, Г. К. Жуков, М. Д. Ковригина, И. Г. Кабанов, Н. А. Михайлов, П. И. Паршин, Д. Я. Райзер, Н. С. Рыжов, А. Г. Шереметьев, Советскэ Союзай маршал В. Д. Соколовский, авиациин Главна маршал П. Ф. Жигарев, генерал-полковник И. А. Серов, СССР-эй Министрнүүдэй орлогшонор А. А. Громыко, В. В. Кузнецов, В. А. Зорин, П. С. Кучумов, ТАСС-эй Харюусалгата хүтэлбэрилэгшэ Н. Г. Пальгунов, «Правда» газетын Главна редактор Д. Т. Шепилов, ВЦСПС-эй түрүүлэгшын орлогшо Л. Н. Соловьев, Моссоведэй Гүйсэдкомой түрүүлэгшэ М. А. Яснов, КПСС-эй МГК-гэй секретарьнууд Е. И. Афанасенко, И. Т. Марченко, Е. А. Фурцева, Москва городой комендантын орлогшо полковник А. Т. Верещенко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэд, советскэ болон харин гүрэнүүдэй журналистнууд ерэбэ.

Аэродром дээрэ үдэшэгшэдэй дунда Индиин Республикын Посольствын хүдэлмэрилэгшэд, Москвада түлөөлэгдэһэн Посольствонууд ба миссинүүдэй толгойлогшод бии.

Джавахарлал Неруе хүндэтэ харуулай начальник угтажа рапорт үгэбэ. Оркестр Индиин Республикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй гимнүүдые наадана. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин ба Индиин Республикын Премьер-Министр Дж. Неру хүндэтэ харуулай урдуур ябана.

Н. А. Булганин микрофоной үмэнэ ошожо иимэ үгэ хэлэбэ:

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинай хэлэһэн үгэ

Господин Премьер-Министр!

Нүхэдүүд!

Господинууд!

Мүнөөдэр айлшадаа мордохуулха зуураа, Советскэ Союзда Индиин Премьер-Министр господин Неругэй, мүн тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүдэй ерэжэ ошоһондо сэдьхэлээ ехээр ханаһан тухайгаа үшөө дахин хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Удаан саг соошье бэшэ һаа, Советскэ Союзаар ябаха зуураа, агуу ехэ индийскэ арадта советскэ хүнүүдэй үнэн зүрхэнэй хани талархалтайгаар хандадаг байһыень господин Неру мэдэхэ аргатай байгаа. Господин Неру мүн тэрэшэлэн советскэ арадтай, тэдэнэй һанал бодол ба хүсэл эрмэлзэлгэтэй, тэдэнэй амгалан ажалай үрэ дүнтэй, промышленностьтайнь, хүдөө ажахы болон тэдэнэй культуратай һайса танилсаха аргатай байгаа. Манай оронтой Индиин Премьер-Министрын ба тэрэнэй арадай танилсалга хадаа манай оронуудай хоорондоо бэе бэеэ һайнаар ойлголсолго тогтоохо хэрэгтэ туһалха байна. Энэ хадаа бидэнэрэй хоорондохи хани барисаанай саашанхи хүгжэлтын үндэһэ һууринь мүн.

Советскэ Правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй господин Неругэй дүтөөр хөөрэлдэһэн ушар бэе бэеэ ойлголсолго тогтоохо хэрэгтэ бага бэшээр туһалаа юм. Тэдэ хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүн юуб гэхэдэ, мүнөөдэр хэблэлдэ толилогдожо байгаа мэдүүлгэ мүн. Энэ мэдүүлгэ хадаа манай оронуудай хоорондохи хани барисаанай саашанхи хүгжэлтын ба бэхижэлтын бата үндэһэ һуури боложо үгэхэ байһандань батаар этигэжэ байһанаа мэдүүлнэб. Энэ хани барисаан хадаа социальна ондоо системэнүүдтэй хоёр гүрэнүүдэй харилсан ажаллалгын тодорхой жэшээ, амгалан ёһоор зэргэ ажаһууха үзэл бодолые хайшан гэжэ ойлгохо ба бодотоор бэелүүлхэ жэшээ боложо үгэхэ байна.

Бэе бэедээ ерэлсэжэ байхаар Советскэ Союзай Правительствын ба Индиин Премьер-Министрын хоорондо тогтоогдоһон заншал саашадаашье үргэлжэлхэ байһыень баяртайгаар тэмдэглэнэб. Гэхэтэеэ хамта, намайе Инди ошожо ерэхые уриһантайнь дашарамдуулан господин Неруе Советскэ Правительствын үмэнэһөө, мүн өөрһөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб. Би энэ уряалые айхабтар ехээр сэдьхэлээ ханан хүлеэжэ, манай агуу ехэ арадуудай аша туһын тулада Инди ошожо ерэхэб.

Таниие ута аян замда үдэшэхэ зуураа, Танай өөрынтнай, господин Премьер-Министр, мүн Тантай суг ябалсаһан хүнүүдэй һайнаар аяншалхыетнай ба өөрынгөө гайхамшагта һайхан орон нютагта энхэ амгаланаар бусахыетнай хүсэнэб.

Советскэ Правительствын ба советскэ арадай үмэнэһөө, мүн тэрэшэлэн намһаа өөрһөөмни агуу ехэ индийскэ арадта халуун амаршалга ба һайн һайханиие хүсэжэ байһыемнай хүргэхыетнай Таниие, господин Премьер-Министр, гуйнаб.

Господин Премьер-Министр, уулзатараа баяртай!

Господинууд, замдаа амгалан һайнаар ябахыетнай хүсэнэб!

Дэлхэй дээрэ амгалан тайбан ба аюулгүй байдалай аша туһада советско-индийскэ хани барисаан мандаха болтогой!

* * *

Удаань Джавахарлал Неру үгэ хэлэбэ.

Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Неругэй хэлэһэн үгэ

Господин түрүүлэгшэ! Нүхэдүүд!

Ерэһээр бидэнэр арбан зургаа хонобобди, мүнөө бусаха замдаа саашаа гарахамнай. Заримдаа мэнэ һаяхан ерэһэн шэнгеэр, заримдаа бидэнэр эндэ ехэ удаан саг соо байһан шэнгеэр һанагдана. Юундэб гэхэдэ, бидэнэр энэ арбан зургаан хоног соо айхабтар олон юумэнүүдые хараһан, айхабтар олон юумэнүүдые ойлгожо абаһан, айхабтар оло дахин зохид һайн уулзалгануудые хэһэн байнабди.

Би эндэһээ ябахадаа эндэ ерэһэндээ орходоо баяжаадшье, үгырөөдшье бусабаб гэжэ һананаб. Эндэһээ би юундэ баяжаад бусаабиб гэхэдэ, манай хани барисаан ба маниие танай хүндэлжэ байһан тухай һанажа ябаха айхабтар олон гайхамшагта юумэнүүд намда бии. Би эндэһээ юундэ үгырөөд бусаабиб гэхэдэ, эндэ өөрынгөө зүрхые орхибоб. Үнэндөө хадаа үгырэлшье бэшэ, энэ мүн зарим тэды баяжалга гээшэ.

Советскэ Союзда арбан зургаан үдэр соо байха зуураа, хараһан үзэһэн юумэнүүд тухайгаа бултыень хэлэхэ болоо һаа, барагдашагүй. Энэ тон ута хөөрөөн болошохо. Энээн тухай гансашье би бэшэ, мүн Индиин арад һанажа хододоо байха юм. Намайе иимэ дуратайгаар, иимэ ехэ хүндэтэйгөөр угтажа байһыетнай би хододоо нангинаар һанажа ябахаб. Тэдэ хани халуун уулзалганууд, али тухай бидэнэрэй бэе бэедээ дүтэ болоһониие харуулна. Энэ хадаа һанажа ябаха эгээн һайн һайхан юумэнүүдни гээшэ. Өөрынгөө баяр баясхалангые, минии зүрхэндэ байгаа бүхы юумэнүүдые хэлэхэ үгэнүүд намда олдоногүй.

Үсэгэлдэр манай гар табиһан манай хамтын мэдүүлгэ тухай Та хэлэбэт. Тэрэ хадаа хани барисаанай ба манай хоорондохи хани харилсаанай һүлдэ тэмдэг, манай саашадаа харилсан ажаллалгын үндэһэ һуури мүн. Энэ хадаа манай оронуудта аша туһатай байхань сохомтой, мүн тэрэшэлэн бусад оронуудта, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохо хэрэгтэ аша туһатай байха гэжэ би һананаб. Бүхы оронууд хоорондоо хани барисаатайгаар, эбтэйгээр ажаһуухыень бидэнэр хүсэнэбди, мүн бидэнэр Индидэ энээнэй түлөө эрмэлзэжэ байдагбди. Манай эдэ эрмэлзэлгэнүүдэй заримдаа амжалта туйлахадань манда зохид байдаг.

Танда үшөө дахин баяр баясхалангаа хэлэхэ хүсэлтэйб. Намда һанажа ябаха юумэнүүд ехэ олон. Зүгөөр минии һанажа ябаха эгээл һүүлшын ехэ юумэн юуб гэхэдэ, мүнөөдэр минии аэродром ошожо ябахадаа хараһан юумэнүүд мүн. Хэдэн зуун мянган москвагайхид намайе амаршалжа, үдэшэжэ байгаа. Тэдэнэй хүхилдөөн, тэдэнэй хүхюутэй нюурнууд, тэдэнэй нюдэнүүдтэ минии хараһан тэрэ ехэ инаг дурлал минии зосоо хододоо һанагдажа ябаха. Танай арадта минии баяр баясхалангые, инаг дуратай байһан тухаймни хэлэхэ, хүргэхыетнай гуйнаб.

Баяртай!

* * *

«Баяртай!» гэжэ үгые Дж. Неру ородоор хэлэбэ.

Дж. Неру аэродром дээрэ байлсаһан министрнүүдтэй болон нийтын ажал-ябуулагшадтай, дипломатическа корпусой гэшүүдтэй, Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдтэй, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүдтэй мэндэшэлэлдээд мордобо.

Пионернүүд Премьер-Министртэ, тэрээнтэй суг ябаһан хүнүүдтэ баглаа сэсэгүүдые барюулна. Пионернүүд хинди хэлэн дээрэ «Бороогой дуун» гэжэ дууе дууладана.

Джавахарлал Неру, тэрэнэй басаган Индира Ганди, Индиин Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын генеральна секретарь Н. Р. Пиллаи, Индиин Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын Европейскэ таһагые даагша А. Хуссейн гэгшэд маршын хүгжэмэй аялга доро самолёдто һуухаяа гэшхүүр өөдэ гарана. Үдэшэжэ байгшадые Джавахарлал Неру гараараа даллажа амаршална.

9 час 38 минута. Самолёт газарһаа дэгдэжэ, замдаа сэхэлдин оробо.

Индиин Республикын Премьер-Министр Дж. Неруе СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын протокольно таһагые даагша Ф. Ф. Молочков, Индиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол К. П. Ш. Менон гэгшэд Варшава хүрэтэр үдэшэлсэхэ юм.

(ТАСС).

Сан-Францискода боложо байгаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ойн баярай сесси дээрэ 1955 оной июниин 22-то

В. М. МОЛОТОВОЙ хэһэн мэдүүлгэ

Хүндэтэ түрүүлэгшэ!

Хүндэтэ делегадууд!

Энэ гайхамшагта городто ерээд байхадамнай бидэниие хүндэтэйгөөр хүлеэн абаһанайнь түлөө Сан-Франциско городой мэр г-н Робинсондо Советскэ Союзай делегациин үмэнэһөө нэн түрүүн үнэн зүрхэнэй баярые хүргэхэ хүсэлэнтэй байнаб.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин бии болгогдоһоор арбан жэлэй ойе бидэнэр мүнөөдэр һайндэрэй ёһоор тэмдэглэжэ байнабди. Энэ хадаа түүхэтэ удхашанартай ой болоно.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин бии болгогдоһонһоо хойшо үнгэрһэн арбан жэлэй турша дотор тэрэнэй хэһэн ажал хэрэгүүд тухайда эндэ мүнөө юун гэжэ хэлэгдэгшэ ааб гэжэ эдэ үдэрнүүдтэ дэлхэйн бүмбэрсэгэй али бүхы хубинуудта байһан хэдэн миллион хүн зон илангаяа анхаралтайгаар шагнаха байна.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци дэлхэйн хоёрдохи дайнай боложо байһан жэлнүүдтэ бии болгогдоһон юм. Европын олохон оронуудай газар дайда дээрэ, Азиин үргэн, уужам хизаараар, Атлантическа ба Номгон океануудаар дайн сэрэгэй үргэлжэлжэ байха үедэ, өөрынгөө далайсаар ба хүшэр хүндэ хойшолонгуудаар энээнэй урда тээ бүри үзэгдөө дуулдаагүй ехэ дайнда хүн түрэлтэнэй диилэнхи хубиин баагаар оруулагдаад байха үедэ энэ организациин үндэһэ һуури табигдаа бэлэй.

Тиихэ үедэ Советскэ Союз, Америкын Холбоото Штадууд болон Великобритани түрүүтэй алдарта антигитлеровскэ коалици эмхидхэгдэһэн юм. Фашистска булимтарагшадаар доблологдожо, хүшэр хүндэ үеые тэсэжэ байһан арадуудай шэн габьяата сүлөөрэлгын тэмсэлые энэ коалици зоригжуулдаг байгаа.

Антигитлеровскэ коалицида хамжаһан оронуудай хоорондо дайн сэрэгэй үедэ хани ёһоной һайн харилсаанууд байгуулагдаа бэлэй. Фашистска дарлалтада орожо болохо айхабтар ехэ аюул эдэ оронуудые дүтэ болгоһон юм. Дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалые хамтаараа сахихын тула Нэгэдэмэл Нацануудай Организациинешье бии болгохыень тэдэ оронуудые энэ ехэ аюул нэгэдүүлһэн байна.

Советскэ Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай, Великобританиин ба Хитадай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар Москвада 1943 оной октябриин 30-да баталагдан абтаһан «Бүгэдэниитын аюулгүй байдал тухай асуудалаар дүрбэн гүрэнүүдэй деклараци соо» тус организациин үндэһэ һууринууд табигдаа бэлэй. Эгээл эндэ, Сан-Францискода, Нэгэдэмэл Нацануудай нэгэдэхи конференци дээрэ тодорхойгоор ба анхаралтайгаар хаража үзэгдэһэнэй һүүлээр 1945 оной июниин 26-да Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Устав баталагдажа, энэ хэрэг түгэслэгдэһэн юм.

«Манай ажаһууха үе соо хүн түрэлтэниие хэлэшэгүй ехэ гай хохидолдо хоёр дахин оруулһан дайн сэрэгэй аюулһаа ерээдүй үетэниие зайсуулхаар» Нэгэдэмэл Нацануудай арадууд эрид шиидэнхэй байна гэһэн үгэнүүдээр Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Устав эхилдэг. Дайн сэрэгэй аюулһаа ерээдүй үетэниие зайсуулха» гэһэн гол шухала ба айхабтар ехэ зорилго Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин үмэнэ табигдана. Дэлхэйн шэнэ дайниие үүдхүүлхэгүй гэһэн зорилгоһоо үлүү юумэ арадуудай урда табигданагүй. Арадуудай хоорондо эб найрамдал, хани барисаа ба харилсан ажаллалга хангахаһаа үлүү агууехэ хэрэг Нэгэдэмэл Нацануудай үмэнэ байнагүй.

Бидэнэр бултадаа энээн тухайда һанажа, Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин урда табигдаһан айхабтар ехэ удхашанартай зорилгонуудые мэдэрхэ ёһотойбди. Энэ хадаа манай нангин уялга мүн.

Зүгөөр бидэнэр баримтануудые обёоронгүй гаража шадахагүйбди.

Мүнөө үедэ уласхоорондын харилсаануудта бии байгаа элитэ ехэ түгшүүрилые, мүн тэрэшэлэн шэнэ дай үүдхэхэ, тухай тарадаг номнолые харангүйгөөр гаража болохогүй. Хэрбээ энэ түгшүүрилтэй байдал саашадаа улам ехэ болоо һаа, эб найрамдал сахиха хэрэгтэ гай тодхор ушаруулжа, шэнэ дайнай аюулые улам һүжэрөөхэ байна гэжэ илангаяа мартаха ёһогүй. Һүүлэй жэлнүүдэй үедэ зарим нэгэн оронуудта энээнһээ урагша үзэгдөө дуулдаагүйгөөр буу зэбсэг түхеэрэгдэнэ. Энээнһээ боложо айхабтар ехэ сэрэгэй гаргашанууд олонниитэ ажалшадай хүзүүн дээрэ бууна. Атомна ба водородно зэбсэгүүд улам ехээр түхеэрэгдэжэ байна. Энээнэй аюулта хойшолонгууд арад зоной һанал сэдьхэлые ехээр зобооно.

Бусад оронуудай газар дайда дээрэ байгуулагдаһан сэрэгэй базанууд улам олошоржо байна. Эдэ базанууд бэеэ хамгаалха зорилготойгоор баригданагүй гэжэ юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, тэдэнэр тус оронуудай хилэнүүдһээ холо хэдэн мянган модоной газарта бии болгогдоно бшуу. Сэрэгэй базануудые дүтэ шадарнь түхеэрэгдэһэн гүрэнүүдэй арад зон, мүн тэрэшэлэн өөһэдынь газар дайда дээрэ тэдэ базануудые байгуулһан оронуудай арад зон һанал сэдьхэлээ зобонгүйгөөр байжа шадаха аал?

Сэрэгэй шэнэ бүлэглэлнүүд ба союзууд Европодошье, Азидашье, мүн дэлхэйн бусад хубинуудташье бии болгогдоһоор лэ байна. Һүүлэй үедэ тиимэ түхэлэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ Дүтын ба Дунда Востогой багахан оронуудые элдэб аргаар татан оруулха ябуулга хэгдэнэ. Зүгөөр эдэ оронуудай арад зоной дура хүсэлһөө гадуур энэ хэрэг ябуулагдана ха юм. Эдэ сэрэгэй союзууд зарим оронуудтал эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй. Энэнь тус союзуудай шунахай империалистическэ шэнжэ шанарые элирхэйлжэ үгэнэ. Үнгэржэ ерэхэдээ, Баруун Германиие дахяад зэбсэглэжэ, сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ оруулха гэһэн хэлсээнүүд баталагдана. Эдэ бүлэглэлнүүдэйнь хархис шунахай шэнжэ шанар бүгэдэндэ мэдээжэ ха юм. Тиимэ нэгэдэлнүүд ба союзуудай бии болгогдоходо, нүгөө талынхид бэеэ хамгаалха союзуудые заатагүй байгуулха баатай болоно.

Хэрбээ зарим элитэ болоһон оронуудта шэнэ дай хэхэ тухай номнол тараагдажа, һүүлэй үедэ имагтал атомна дайн тухай бүри аюулта номнол ябуулагдажал байха болоо һаань; хэрбээ саашадаашье буу зэбсэгүүдэй ехээр түхеэрэгдэжэл байха болоо һаань, мүн тэрэшэлэн бэеэ хамгаалхын тула бэшэ, харин ондоо оронуудта добтолон орохын тула сэрэгэй базануудай бии болгогдожол байха болоо һаань; хэрбээ эгээл энэ зорилгоор бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн сэрэгэй бүлэглэлнүүд бии болгогдожол байха болоо һаань, —уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал улам ехэ болохо байна. Иимэ замаар саашадаа ошохо гээшэ нюдөө аняад, дэлхэйн гурбадахи дайнай урдаһаа ошоһонтой адли болоно.

Бүхы дэлхэйн арадууд дай хэхэ дурагүй, дэлхэйн гурбадахи дайе үүдхэн эхилжэ, ямар нэгэн орондо добтолон орогшодые тэдэнэр шоо үзэн шобто хараха байна. Энээниие анхаралдаа абангүй байжа болохо аал? Шэнэ дай үүдхүүлхэгүйн түлөө, дайн сэрэг хэхэ гэжэ империализмын хархис шунахай хүсэнүүдэй гаргадаг али бүхы һэдэлгэнүүдтэ эсэргүү эрид шууд тэмсэхын түлөө бүхы дэлхэй дээрэ арадуудай ябуулжа байгаа улам эдэбхитэй тэмсэл энээн тухайда гэршэлжэ үгэнэ бэшэ аал? Иимэ болоод байхадань, мүн тэрэшэлэн эб найрамдалда дуратай оронуудай бэеэ хамгаалха талаар бэлэн байбашье һаань, шэнэ дай үүдхэжэ, ямар нэгэн орондо добтолон ороһон талынхид эзэрхэг түримхэйнэр гэжэ эрид шууд тоологдожо, бүхы дэлхэйн арадуудай үмэнэ моральнашье, политическэшье талаараа гансаардуулагдаха байһаниинь арсалтагүй. Иигээд байхадаа тэдэнэр заатагүй бута сохигдохо зэргэтэй болоно.

Нүгөө талаһаань абажа харахада, энхэ амгалан байдал тогтоохо ба арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхэ найдамтай арга замууд бии гэжэ харуулһан баримтануудые мүнөө үедэ обёоронгүй байха аргагүй гээшэ.

Зарим нэгэн тиимэ баримтанууд тухай дурдаха шухала байна.

Эб найрамдалда дуратай оронуудай гаргаһан үүсхэлэй ашаар Корейдэхи дайн сэрэгэй зогсоогдоһонһоо хойшо хоёр жэл үнгэрбэ. Корейдэ болоһон эблэрэлгэ хадаа корейскэ асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ арга боломжо олгоһон юм. Мүнөө үедэ корейскэ арадай дура хүсэлтэйнь таарал дуулан, Корейн национальна нэгэдэлые һэргээхэ хэрэгтэнь урда ба хойто зүгтэ байһан корейцүүдтэ туһалха ёһотой.

Нёдондо болоһон Женевскэ зүблөөн дээрэ Индо-Хитадтахи дайн сэрэг зогсоогдоһон юм. Энэ хадаа тус районой арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ зохилдуулан шиидхэгдэһэн асуудал байгаа. Женевскэ зүблөөнэй удхашанар юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, Азиин арадууд энэ зүблөөе һайшааһан байха юм. Женевскэ зүблөөн мүн тэрэшэлэн Европодо болон бүхы дэлхэй дээрэ яһала зүбөөр ойлгогдоо.

Австритай Гүрэнэй Договор баталагдаһаар нэгэ һара шахуу болобо. Тэрэ Договорой ёһоор Австри хадаа өөрынгөө газар дайда дээрэ харийн сэрэгэй базануудые бии болгуулхагүй, сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсахагүй, Швейцари мэтэ нейтральна орон байха гэжэ шиидхэгдэбэ. Энэ талаар Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэл тус хэрэгтэ хабаатай оронуудаар дэмжэгдээ һэн. Гадна, Австриин өөрынь зүгһөө дэмжэгдэһэниинь илангаяа шухала байна. Эдэ үнгэрэгдэһэн хэлсээнүүд Европодо уласхоорондын шухала удхашанартай байһан нэгэ асуудалые шиидхэбэ.

СССР Югослави хоёрой хоорондохи харилсаануудые гуримшуулһан ябадал хадаа һүүлэй үеын тон ехэ событи мүн. Энэ хадаа СССР-эй Правительственна делегациин Белградта ошоод байха үедэ шиидхэгдэһэн байна. Советско-Югославска хэлсээнүүдэй эсэстэ туйлагдаһан амжалтатай үрэ дүнгүүд Советскэ Союзай ба Югославиин арадуудай бүхы хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэй ба үндэһэн интересүүдтэй таарал дана. Тэрээнтэй хамта, энэ баримта хадаа Европодохи политическэ түгшүүрилые һулаpуулха ябадалда туһална, мүн бүгэдэниитын эб найрамдалые бэхижүүлхэ интересүүдтэй зохилдоно.

Белградта болоһон хэлсээнүүдэй ба тэрэнэй үрэ дүнгүүдэй удхашанарыень доошолуулха, буруугаар харуулха зорилготойгоор баруун зүгэй гүрэнүүдтэ тараагдадаг худал хуурмаг үгэнүүдэй ямаршье үндэһэгүй байһан тухай хэлэнгүй гаража болохогүй байна. СССР Югослави хоёрой хоорондохи хани барисаата харилсаануудые һайжаруулха ба хүгжөөхэ тухай хамтын Деклараци дотор найруулагдаһан үрэ дүнгүүд ойро зуура байгаад удхаяа гээхэ зүйл бэшэ, харин СССР-тэ болон Югославида өөһэдтэнь, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын түгшүүрилые һулаpуулха ба гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ этигэхэ ябадал тогтоохо хэрэгтэ шухала удхашанартай зүйл мүн болоно гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Индиин Премьер-Министр г-н Неругэй Советскэ Союзда айлшаар ерэһэн ушар хадаа ехэ анхарал хандуулмаар баримта болоно. Энэ хадаа Советскэ Союз Инди хоёрой хоорондохи хани барисаата харилсаануудые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын түгшүүрилые һулаpуулха ба эб найрамдалые сахиха хэрэгтэ тон ехэ удхашанартай байна.

Минии дээрэ тоолоһон ба бусадшье баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, уласхоорондын түгшүүрилые һулаpуулха талаар Советскэ Союзай ба эб найрамдалда дуратай бусад оронуудай ябуулжа байгаа политика һайшаалтай шэнэ шэнэ үрэ дүнгүүдые үгэнэ бшуу.

Германска Федеральна Республикатай дипломатическа ба худалдаа наймаанай харилсаануудые тогтоохо тухай Советскэ Правительствын оруулһан дурадхал ба хэлсээ хэхын тула Москва ерэхыень канцлер Аденауэрые уриһан ябадал хадаа мүн лэ иимэ зорилготой байһандань һэжэглэжэ болохогүй. Советскэ Союз ба Германска Демократическа Республикын хоорондо бүри эхилхэһээ хойшо һайн харилсаанууд тогтоогдонхой юм гэжэ һануулха хэрэгтэй. Тэрэнэй үндэһөөр политическэ, экономическа ба культурна талаар харилсан ажаллалга улам амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна.

Советскэ Союз ба Япониин хоорондохи харилсаануудые гуримшуулха хэлсээнүүд Лондондо хэгдэжэ эхилэнхэй.

Дүрбэн гүрэнүүдэй — Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай, Великобританиин ба Франциин правительствонуудые толгойлогшонорой зүблөөн июлиин хоёрдохи хахадта болохоёо байна. Хэрбээ уласхоорондын харилсаануудта байгаа түгшүүрилые һулаpуулхын тула, шухала асуудалнуудые гуримшуулхын тула, эб найрамдалые батадхан сахихын тула энэ зүблөөндэ хабаадалсагшадай үнэхөөрөө оролдоо һаань, тус зүблөөн ехэ удхашанартай байха болоно.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ хадаа уласхоорондын ажабайдалда шухала һуури эзэлээ гээшэ, тэрэнэй ажал-ябуулга яһала олон һайн талануудтай гэжэ тэмдэглэмээр. Эб найрамдал ба аюулгүй байдал батадхан сахиха ябадалтай холбоотой зарим нэгэн уласхоорондын асуудалнуудые эндэ хаража үзэлгэ хадаа шэнэ дайнай аюулай урдаһаа тэмсэхэ ба уласхоорондын түгшүүрилые һулаpуулха талаар олониитын һанал бодолые эдэбхитэйгээр элсүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэһэн байна. Атомна зэбсэгые хорихо ба буу зэбсэг хороохо асуудалаар 1946 ондо абтаһан шиидхэбэринүүдэй, мүн тэрэшэлэн дай үүдхэхэ гэһэн номнолые хорихо тухай 1947 ондо абтаһан шиидхэбэриин шухала удхашанартай байһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Буу зэбсэг хороохо Комиссиин зорилгонууд тухай асуудалаар 1954 ондо Генеральна Ассамблейн нэгэн һаналтай байһаниинь мүн лэ мэдээжэ.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин хүдэлмэридэ байгаа һайн талануудыень тэмдэглэхэ зуураа, тэрэнэй мүнөө үедэ үшөөл хангалтагүй байдалтай байһаниие миин орхижо болохогүй гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Юуншье болоод байгаа һаань, Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци гээшэ уласхоорондын событинуудые миил ажаглан харагша, өөһэдынгөө талые хараһан ямар нэгэн бүлэглэлэй гартань байдаг зэбсэгынь болгогдохо ёһогүй.

Хүн зоной үндэһэ яһанай, хэлэнэй, эрэ эмын, шажан мүргэлэй илгаагүйгөөр гол шухала эрхэсэ эдлэхэ ябадалые айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ тоолохо зуураа, Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци доро дурсагдаһан иимэ принципүүдээр гол түлэб хүтэлбэри хэдэг байна: арадуудай адли тэгшэ эрхэтэй байха ба засаг түрэеэ өөһэдөө шэлэн олохо ябадал; уласхоорондын харилсан ажаллалга ба бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй ябадал; уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэлгэ; уласхоорондын хэрэгүүдтэ хүсэ хэрэглэхэ ябадалые хорижолго. Бүхы Нэгэдэмэл Нацануудаар һайшаагдаһан эдэ принципүүд хадаа эб найрамдалай түлөө ба уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын харилсан ажаллалга хүгжөөхэ хэрэгтэ зохистой һайн үндэһэ һуури боложо үгэхэ байгаа.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, ондо ондоо социально-экономическэ байгуулгатай гүрэнүүдэй зэргэ ажаһууха ба эбтэй амгаланаар харилсан ажаллаха принцип ООН-эй Устав дотор бата найдамтайгаар мэдэрэгдэһэн байна. Иимэ зэргэ ажаһуулга гээшэ гүрэнүүдэй бэе бэедээ этигэхэ ябадалые бэхижүүлхэ, «хүйтэн дайниие» болюулха, буу зэбсэг түхеэрэлгые зогсоохо ба уласхоорондын экономическа харилсан ажаллалгые үргэнөөр хүгжөөхэ асуудалнуудтай мүн лэ таһаршагүй холбоотой.

Ондо ондоо олониитын байгуулгатай оронуудай зэргэ ажаһууха ба уласхоорондын хэрэгүүдые хамтаараа шиидхэхэ принципые мэдэрэнгүйгөөр, тэрэниие бэелүүлэнгүйгөөр Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин оршон байха аргагүй байһаниинь хэншье арсажа шадахагүй. Энэ хадаа Аюулгүйн Совет тухайда ООН-эй Устав дотор оруулагдаһан дүримдэ эли тодоор гэршэлэгдэнэ.

Уласхоорондын аюулгүй байдалые хангаха талаар шухала удхашанартай асуудалнуудые Аюулгүйн Советтэ шиидхэхэдээ, табан агуу ехэ гүрэнүүд заатагүй нэгэн һаналтай байха ёһотой гэжэ ООН-эй Устав дотор бэшэгдэһэн гурим Америкын Холбоото Штадуудай правительствын үүсхэлээр баталагдаа һэн гэжэ һануулха хэрэгтэй. Тэрэ хадаа энэ һайшаалтай дурадхалые эгээн түрүүлэн 1944 оной июлиин 18-да СССР-эй, США-гэй ба Англиин түлөөлэгшэдэй Думбартон-Окседо болоһон зүблөөн дээрэ оруулһан юм.

Зүгөөр эбтэйгээр харилсан ажа[illegible] байха тухай принципые үгөөрөө мэдэрдэг хүнүүд бодото байдал дээрэ тэрээнээ бүдүүлигээр эбдэдэг байха юм.

Энээниие Хитадай жэшээ дээрэ хаража боломоор.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида Хитадай Арадай Республикын эдлэхэ ёһотой арсашагүй эрхэнүүд мүнөө хүрэтэр бэелүүлэгдэнэгүй. Иимэ таарамжагүй байдалые хайшаншье гэжэ тайлбарилхые һэдэһэн һаань, Хитадай энэ эрхые эбдэһэнэй бодото шалтагааниинь бултанда мэдээжэ ха юм. Хитадта арадай-демократическа революци илажа, социализм байгуулха замда агуу ехэ хитад арадай гараһан лэ хада ООН-до эзэлхэ ёһотой хуулита һууриинь Хитадай Арадай Республикада олгогдоногүй ха юм. Энэ байдалай хуулибуса ба огто таарамжагүй байһаниинь бултанда мэдээжэ. Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин нэрэ түрые эбдэнгүйгөөр энэ хуулибус ушарые саашадаа тэсэжэ байхын аргагүй. Генеральна Ассамблейдэ ба Аюулгүйн Советтэ өөрынгөө түлөөлэгшые эльгээхэ арга боломжо Хитадай Арадай Республикада дары түргэнөөр олгогдохо ёһотой. 600 миллион хүн зонтой орон тухайда хэлэгдэжэ байна гэжэ, мүн тэрэшэлэн бүхы дэлхэйдэ ажаһууһан дүрбэн хүн бүхэнэй нэгэниинь хитад гэжэ мартаха болоо һаа буруу гээшэ.

Дальна Востогто Тайвань арал хү[illegible]дар ба Хитадай эрье шадарай аралнуудай райондо аюулта байдалай тохёолдоод байһаниие харангүй гаража болохогүй. Тайвань, Пэнхуледао аралнууд ба эрье шадарай аралнууд хэтэ заяанһаа хойшо Хитадай газар байһан юм гэжэ һайн мэдээжэ юм, энэнь уласхоорондын хэдэ хэдэн хэлсээнүүдтэшье мэдэрэгдэһэн байна. Хитадай национальна территориин энэ таһаршагүй хубиин мүнөө хүрэтэр Хитадта бусаагдаагүй байхадань, Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци миил хараад һууха ёһогүй. Тэрэ хадаа энэ шухала асуудалые дары түргэнөөр гуримшуулха талаар зохихо хэмжээнүүдые өөрынгөө зүгһөө абаха уялгатай.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

Сан-Францискода боложо байгаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ойн баярай сесси дээрэ 1955 оной июниин 22-то

В. М. МОЛОТОВОЙ хэһэн мэдүүлгэ

(Түгэсхэл)

...иин зарим оронуудай үүсхэлээр ...хоорондын шухала удхашанар... конференци Бандунгда һаяхан ...һон байна. Энэ конференци дээ... Азиин ба Африкын 29 гүрэнүүд ...далсаба. Ондо ондоо олониин... ба гүрэнэй байгуулгатай оро... ...ай эндэ хабаадалсабашье, ...конференциин амжалтатайгаар ...лаха ябадалда һаалта хээгүй ... Бандунгда болоһон конферен... ...рыигөө бүхы шиидхэбэринүү... ...нэгэн дуугаар баталан абаба. ...шиидхэбэринүүд эб найрамда... ба арадуудай хоорондохи хани ...саае бэхижүүлхэ хэрэгтэ, эрхэ ... ба бэеэ даанхай байдал хан... ябадалда, колониальна дарлал... эсэргүү тэмсэлые шангадхаха ...тэ шэглүүлэгдэнхэй. Эдэ бүгэдэ ...айрамдалда дуратай бүхы гүрэ... ...эй интересүүдтэй бүрин зохил... Инди, Индонези гэхэ мэтэ оро... ...й тус конференцидэ хабаадал... ...ябадалай тон ехэ удхашанар... ...айһаниие тэмдэглэнгүй гаража ...огүй. Энэ конференцидэ Хита... Арадай Республикын хабаадал... ...ушарай ямар ехэ удхашанар... ...айһаниие булта мэдэнэт.

...тэйгээр харилсан ажабайха ...ин Бандунгда үргэнөөр гэршэ... харуулагдаһан байна. Эгээл ...дээрэһээ харахада, гансахан ...ференцидэ хабаадалсаһан оро... бэшэ, харин бусад бүхы ара... эб найрамдал хамгаалха хэрэг дээрээ амжалта туйлаа гээшэ. ...до ондоо олониитын байгуулга... оронуудай амгалан ёһоор зэргэ... ...ууха ба энхэ амгаланаар ...сан ажаллаха принципые миин ...өрөө мэдэрээд лэ, хэрэгэй дүү... ...гүй байһаниинь ойлгосотой. Мү... болоод байхада энэ принципые ...е элитээр буруушааха гэжэ ...энэгүй. Дай үүдхэгшэд мүнөө ...үндэеэшье бууураа, нэрэеэшье ...аа!

...ар нэгэн принципые мэдэрхэ гү, ...иил соносхохо ябадал мүнөөдэр ...ие һонирхуулна бэшэ, харин ...хоорондын эб найрамдалые ба ...гүй байдалые сахиха, тэрэниие ...жүүлхэ хэрэгтэ хабаатай тодор... хэмжээ-ябуулганууд һонирхуул...

...энтэй дашарамдуулан Европо... ...юулгүй байдалые хамтаараа са... системэ бии болгохо тухай Со... Союзай оруулһан мэдээжэ ...дхалнуудай удхашанарые тэм... ...хэ шухала. Ондо ондоо олонии... байгуулгаһаа дулдыдангүйгөөр ...ейскэ бүхы оронууд Америкын ...оото Штадуудай хабаадалгатай... эб найрамдал ба аюулгүй бай... хангаха ёһотой гэжэ Советскэ ...ай дурадхаһан проект соо хэ... ...нэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ бии бол... ...һон сэрэгэй тусгаар бүлэглэл... ...з орходоо тэрэнэй үндэһөөрөө ...тай байһаниинь энээн дээрэһээ харагдана. Эдэ бүлэглэлнүү... ...ии болгохо гээшэ ООН-эй Ус... гол удхада эрид зүришэнэ, ...хоорондын түгшүүрилтэй байда... улам саашадань ехэ болгоно.

...ветскэ Правительствын дээрэ ...дэһэн дурадхал бэе бэедээ эсэр... ...эр сэрэгэй блогуудые эмхидхэ... ...оронде, аюулгүй байдалые хам... ...а хамгаалха хэрэг байгуулгада ...улагдаһан Советскэ Союзай эб ...амдалда дуратай гадаадын по... ...кын гол удхые харуулна.

...у зэбсэгүүдые хороохо, атомна ...г хорихо, шэнэ дайнай ...ые усадхаха асуудалнуудаар ...эбсэг хуряалгые эрхилхэ комис... майн 10-да Лондондо Советскэ ...ительствын оруулһан Дурадха... мүн лэ энэ талаар хаража үзэхэ ...ла.

...үлэй үедэ эб найрамдалда дура... ...радуудай хүсэлэлгэ гаргаһанай ...р Корейдэ ба Индо-Хитадта ...та дайнай болюулагдаһаниинь ...жэ. Энэ ушар уласхоорондын ...даата бусад асуудалнуудые ...хэ таарамжатай зохид арга ...жонуудые байгуулха хэрэгтэ ...д туһалһан байна. Гэхэ зуура, ...ын ба Азиин зарим районууд... ...радуудай һанаа сэдьхэл ни... ...зобоодог оршон байдалай үшөө байһыень мартажа болохогүй. ...үүдэй хоорондоо үнэхөөр эти... ...хэ ябадалай үгы байһан ушар ...хоорондын шиидхэгдээгүй асуу... ...удые шиидхэлгэдэ мүнөө гол ...й һаад ушаруулна. Энэ хадаа ...үрүүн эб найрамдалые ба улас... ...ндын аюулгүй байдалые ханга... ...лаар эгээл гол шухала харюу... ...тай байһан агуу ехэ гүрэнүүдэй ...ндохи харилсаануудта хамаа...

...үлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада ...рсэг дэлхэй гээшэ «хүйтэн ...гэжэ нэрлэгдэдэг эрхэ байдал... ...шожо байна, харин тиихэдэ гү... ...дэй сэрэгэй бэлэдхэлнүүдэй ...шанууд арад зоной хүзүүн дээ... ...ам хүндэрнэ. Гүрэнүүдэй хоо... имагтал «хүйтэн дайсэ» бо... ...ан ушар уласхоорондын түг... ...илые һулаpуулха, уласхоорон... харилсаануудта бэе бэе... дээ этигэлсэхэ, шэнэ дайнай аюулые үгы хэхэ, арадуудай амгалан тайбанаар ажаһууха арга олгохо байна. Тиигээ хада буу зэбсэг хуряаха үргэн программые, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо уласхоорондын шухала хиналтатайгаар бэелүүлхэ бодото арга боломжо олгогдохо байгаа.

Эдэ бүгэдэ ямар удхатайб гэхэдэ, хэлэһэн үгэеэ бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ, гүрэнүүдэй хоорондо үнэхөөр этигэлсэхэ ябадал туйлаха тиимэ алхамуудые бэелүүлхэ гэһэн удхатай байна.

Эндэ, иимэ юумэ нэн түрүүн туйлаха хэрэгтэй болоно: дайн сэрэг пропагандалха ябадал бүхы оронуудта болюулха тухай Генеральна Ассамблейн мэдээжэ шиидхэбэриие дүүргэхэ; бусад оронуудай территори дээрэ сэрэгэй базануудые усадхаха тушаа агуу ехэ гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээ баталха; атомна энерги амгалан ёһоор хэрэглэхэ хүдэлмэри эрхилэн, хүгжэлтэ багатай оронуудта үйлэдбэриин ба научно-техническэ үргэн туһаламжа үзүүлхэ; саг зууравар үлөөгдэһэн үсөөхэн тооной сэрэгүүдһээ бэшэ, Германиин территори дээрэхи сэрэгүүдээ гаргажа абаха тухайда ба Германиин хоёр хубинуудта нютагай тусхай тогтоогдомол тооной полицейскэ хүсэ байлгаха тухай СССР, США, Англи ба Францин хоорондоо хэлсэжэ тааруулһан шиидхэбэри гаргаха; суверенитедтэй ба территориальна талаараа нэгэн бүхэли байха принципүүдтэй зохилдуулан Дальна Востогой шиидхэгдээгүй асуудалнуудые шиидхэхэ; экономическа үргэн харилсаа холбоо ба уласхоорондын худалдаа наймаа хүгжөөхэ хэрэгтэ һаад ушаруулдаг элдэб янзын газаашалгануудые үгы хэхэ; делегацинуудые бэе бэедээ олоор эльгээлсэхэ, туризм эрхилхэ аргаар уласхоорондын культурна холбоо барисаа үргэдхэхэ шухала болоно.

Эдэ хойшолуулагдашагүй шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаа хадаа хоорондоо оронуудай этигэлсэхэ арга олохо хэрэгые нилээд хүнгэдхэхэ байнабди. Эдэ шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо уласхоорондын бодото һайн хиналта тогтоожо, буу зэбсэгүүдээ бүгэдэниитээрээ хороохо ба атомна зэбсэгые эсэслэн хоримжолхо программа бэелүүлхэ арга боломжо мүн лэ хангагдаха болоно.

Энэ программые тодорхойлһон Советскэ Союзай дурадхал зохистой хэмжээнүүдые хоёр шата болгон аажамаар бэелүүлхэ ябадал хараална: 1956 оной туршада бэелүүлэгдэхэ хэмжээ-ябуулганууд—нэгэдэхи шата мүн болоно; 1957 оной туршада бэелүүлэгдэхэ хэмжээ-ябуулганууд хоёрдохи шата мүн болоно.

Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай гол удхань доро хэлэгдэһэнһээ харагдана.

Нэн түрүүн юрын түхэлэй буу зэбсэгүүд тухай.

Майн 10-най советскэ проект дотор юрын түхэлэй буу зэбсэгүүдые хороохо талаар США-гэй, Англиин, Франциин ба Канадын бүхы дурадхалнууд ямаршье хубилалтагүйгөөр абтаһан байна. Энэ юуб гэхэдэ, агуу ехэ табан гүрэнүүд ерэхэ хоёр жэлэй туршада өөһэдынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоое удаадахи хэмжээнһээ ехэ болгохогүй гэбэл:

США—1 миллионһоо 1 миллион 500 мянган хүн,

СССР—1 миллионһоо 1 миллион 500 мянган хүн,

Хитад—1 миллионһоо 1 миллион 500 мянган хүн,

Англи—650 мянган хүнһөө,

Франци—650 мянган хүнһөө олон болгохо ёһогүй.

Тэрээнһээ гадна, буу зэбсэгүүдые бүгэдэниитээрээ хороохо ба атомна зэбсэг хоримжолхо талаар Бүхэдэлхэйн конференци 1956 оной түрүүшын хахадһаа хожомдуулангүйгөөр зарлаха гэжэ Советскэ Союз дурадхана. Бусад гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоо Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын табан гэшүүдтэ тогтоогдоһон хэмжээнэйхинһээ нилээд үсөөн байха зэргэтэй гэжэ дурадхагдана.

Тиин юрын түхэлэй буу зэбсэгүүдэй талаар баруун гүрэнүүдэй дурадхаһан зүйлнүүдые тэрэ хэбээрнь абаха гэжэ дурадхагдана бшуу. Иигээд байһанай һүүлээр, бусад гүрэнүүдтэй жэшээлхэдэ, өөһэдынгөө юрын түхэлэй буу зэбсэгүүдэй талаар Советскэ Союз, Хитад ба бусад гүрэнүүд ямар нэгэн онсо булюу байхаяа һанана гэжэ хэлэхын аргагүй болоно. Тиигэжэ арсалдаха ябадал үгы болохо зэргэтэй.

Мүнөө иигээд байхада, Америкын Холбоото Штадууд ба баруун бусад оронууд өөһэдынгөө зүгһөө бодото алхам хэхэ зэргэтэй болоно. Юрын түхэлэй буу зэбсэгүүдэй талаар эдэнэй дурадхалые СССР-эй бүримүһэн абаад байгаа хадань, атомна зэбсэг тухай асуудалые шиидхэхэ хэрэг хойшонь татаха үндэһэн баруун оронуудта мүнөө үгы болоно, тэдэнэр атомна ба водородно зэбсэг хэрэглэхэ ябадалһаа арсахые, эдэ зэбсэгые эсэслэн хорихые зүбшөөрхэ зэргэтэй болоно. Иимэ дурадхал советскэ проект дотор оруулагданхай. **(Альга ташалга).**

Хоёр талаһаа иимэ алхамуудые хэхэдээ уласхоорондын харилсаануудые һайжаруулха ябадалда бодото хэрэгээрээ туһалха, бүгэдэниитын амгалан байдалые бэхижүүлгэдэ бодото хэрэгээрээ туһалха болоно.

Советскэ Правительство болбол атомна зэбсэг тухай асуудалаар мүн лэ баруун оронуудай дурадхалнуудые хараадаа абалсаһан байна.

Атомна зэбсэгые эсэслэн хоримжолтор, гүрэнүүд хадаа агрессидэ эсэргүүсэн бэеэ хамгаалха зорилгоор энэ зэбсэгые хэрэглэхэ эрхэтэй байха ёһотой гэһэн баруун гүрэнүүдэй дурадхалые Советскэ Правительство зүбшөөрһэн байна. Гэхэ зуура, энэ зэбсэг хадаа онсо тусгаар оршон байдалай тохёолдоһон ушарта, Аюулгүйн Соведэй тусхай шиидхэбэриин гаргагдаһан хойно хэрэглэгдэжэ болохо байна. Гэхэтэй хамта, ядерна зэбсэгые хэрэглэхэгүй, энээниие өөһэдтөө хоримжолбобди гэһэн тангаригта уялга гүрэнүүд абаха зэргэтэй гэжэ Советскэ Правительство тоолоно. Атомна зэбсэгтэй байһан бусад оронуудай хэрбээ иимэ уялга абаа һаань, Советскэ Союз мүн иимэ уялга өөртөө абахаар бэлэн байна. Тиимэ болохолоороо, Советскэ Союз бэшэ, харин бусад оронууд мүнөө бодото алхам хэхэ зэргэтэй болоно.

Советскэ Правительствын майн 10-най дурадхал дотор буу зэбсэгүүдые бүгэдэниитээрээ хороохо, атомна ба водородно зэбсэг хорихо талаар шэнэ дурадхалнууд оруулагдаһанһаа гадна, мүн тусхайта шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын хойноһоо уласхоорондын бодото хиналта байгуулха талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаһан байна.

Манай дурадхалай ёһоор, территори дээрэхи томо портнуудтаа, түмэр замай бэлшэрнүүд, автомагистральнууд ба аэродромууд дээрээ хиналтын постнуудые тусхайта бүхы гүрэнүүдэй бэе бэедээ байгуулалсаха гээшэ уласхоорондын бодото хиналта боложо үгэхэ байна. Эдэ хиналтын постнууд болбол хуурай газарай сэрэгэй хүсэнүүдые, мүн тэрэшэлэн агаарай-сэрэгэй ба далайн-сэрэгэй хүсэнүүдые нэгэ газарта ехээр сугларуулхагүйн түлөө хинажа байхын тулада, нэгэ гүрэндөө нүгөөдэ гүрэнэй добтолжо орохоёо байһыень урдшалан мэдүүлхын тулада уласхоорондын хиналтын органоор байгуулагдаха зэргэтэй. Мүн энээнһээ гадна, уласхоорондын хиналтын орган болбол саг үргэлжын үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаһан инспекцитэй байха зэргэтэй. Энэ инспекци хадаа тус конвенци доро гараа табиһан бүхы оронуудта өөрынгөө инспекторнуудтэй байжа, тэдэнь хиналтада орохо бүхы объектнуудтэ ямаршье сагта һаадгүйгөөр ошохо эрхэтэй байха зэргэтэй.

Буу зэбсэгүүдые хороохо, атомна зэбсэг хорихо ба шэнэ дайнай аюулые усадхаха асуудалнуудаар Советскэ Союзай гол шухала дурадхалнууд иимэ байна. Эдэ бүхы асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ ябадалда Хитадай Арадай Республикын хабаадалсаха зэргэтэй байһаниинь элитэ. **(Альга ташалга).**

Эдэ бүхы асуудалнууд тушаа һанамжаяа ойрын үедэ бусад правительствонууд оруулха бэзэ гэжэ Советскэ Правительство хүлеэжэ байна.

Эндэ, Сан-Францискода, американска арад зоной дунда бидэнэр байнабди. Американска арад зондо советскэ арад зоной һай һанадаг байһые өөрынгөө ороной түлөөлэгшэ байһан тула онсолон тэмдэглэхые хүсэнэб. **(Альга ташалга).**

Эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай улам этигэл найдабаритай, бэхи бүхэ болохо ябадал, тиигэжэ үни удаан жэлнүүдэй туршада бүхы дэлхэй дээрэ найдабарита амгалан байдал хангагдаха байһан ушар Советскэ Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай арадуудһаа нилээд дулдыдаха байна гэжэ бүгэдөөрөө зүбшөөрхэ байха. **(Альга ташалга).** Советскэ арад эгээл энээниие хүсэнэ, эгээл энээн тээшэ американска арад зоншье эрмэлзэнэ гэжэ манай арад найдана. **(Альга ташалга).**

Правительствонуудай хоорондо бии байгаа арсалдаануудшье шиидхэгдэжэ болохо байна, харин тиихэдэ Нэгэдэмэл Нацануудай принципүүдтэй зохилдуулан эб найрамдалые ба өөһэдынгөө национальна интересүүдые аршалан хамгаалхые эрмэлзэн, хэрбээ советскэ хүнүүдэй, мүн американецуудай энэ хэрэгые бэелүүлхын түлөө бэрхэшээлнүүдыень бэлэндэ бодонгүйгөөр оролдоо һаань, гүрэнүүдэй бэе бэедээ этигэлсэдэггүй ябадал дабагдаха ба дабагдажа болохошье байна.

Бидэнэр Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин тогтоогдоһоор хоёрдохи арбан жэлдэ оробобди. Эб найрамдал хангаха, шэнэ дайе һүжэрөөхэгүй ябадал хэзээ хэзээнэйхинһээ эгээл мүнөө үедэ тэрэнэй гол шухала уялга болоод байна. Арадуудта энхэ амгалан ажабайдал олгожо үгэхэ гээшэ Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин үндэр дээдэ, арюун нангин зорилго мүн.

Илангаяа уласхоорондын хурса хурса зүрилдөөнүүдэй үедэ хэһэн зарим алхамуудайнь түлөө үнгэрһэн үеын турша доторхи ООН-эй ажалябуулгые шүүмжэлһэн шүүмжэлэлэй хэршье зүб байгаа хадань, Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин мүнөө оршожо байһанай шухалые, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал хангаха талаар тэрэнэй саашанхи ажал-ябуулгые тоохогүй ямаршье үндэһэн манда байхагүй. Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин өөрынь агуу ехэ зорилгонуудта ба принципүүдтэ ажал-ябуулгые хүрэмөөр байлгахын түлөө уласхоорондын энэ харюусалга ехэтэ организациин гэшүүдэй, бидэнэрэй бултадаа хэрбээ оролдоо хада ООН болбол үшөө һайнаар, улам эдэбхитэйгээр ба үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ шадахашье, хүдэлхэ ёһотойшье байна.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин байгуулагдаһан уласхоорондын принципүүд зүб ба прогрессивнэ байна гэжэ түрүүшын арбан жэлэй дүй дүршэлэй бүримүһэн гэршэлэн харуулһые мэдэрхэ хэрэгтэй болоно. Эдэ принципүүд саашадаашье тэрэнэй ажал-ябуулгын эбдэршэгүй үндэһэ һууринь байха зэргэтэй.

Уласхоорондын олохон актнуудта тэрэ тоодо ООН-тэй сэхэ холбоотой бэшэшье актнуудта ямар нэгэн талаараа эдэ принципүүдэй хэрэглэгдэдэг байһаниинь дэмы бэшэ. Жэшээнь, Индийскэ Республика Хитадай Арадай Республика хоёрой үнгэрэгшэ жэлэй хамтын Декларациин үндэһэ һуури болгогдоһон мэдээжэ табан принципүүд энээниие гэршэлнэ гэжэ хэлэжэ болоно. Мүн энээниие Азиин ба Африкын оронуудай конференциин Декларациин арбан принципүүд, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын бусад хэдэн актнууд гэршэлнэ.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организацинуудай үмэнэ шэнэ зорилгонууд табигданхай.

Уласхоорондын худалдаа наймаае хүгжөөлгэдэ туһалхын тула, жэшээнь, Уласхоорондын экономическа конференци зарлаха тухай асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэй болоод байна. ООН-эй гэшүүдэй, мүн тэрэшэлэн гэшүүдшье бэшэ гүрэнүүдэй хабаадалгатай иимэ конференциие уласхоорондын тон хүндэтэй центр байһан имагтал Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци зарлажа шадаха байна.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, уласхоорондын энэ организациин хүдэлмэриие, тэрэнэй бэелүүлжэ байгаа бодото хэмжээ-ябуулгануудые нилээд һайжаруулха шухала болоно. Энээндэ үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада олдоһон дүй дүршэлэй туһалха байһаниинь дамжаггүй. Өөрынгөө гүн гүнзэгы зорилгонуудта ба принципүүдтэ тэрэнэй ажал-ябуулгын бүримүһэнөөр харюусадаг байхын тула Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин бүхы ажал-ябуулгые бүри дээдэ шатада үргэхын шухала байһые улам мэдэрдэг болоһон ушар ехэ удхашанартай байна.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци болбол эб найрамдалые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө гайхамшаг үүргые дүүргэжэ шадаха ба дүүргэхэ ёһотойшье байна. Уласхоорондын харилсаануудта бии байгаа түгшүүрилые үгы хэхын, бэе бэедээ гүрэнүүдэй үнэхөөр этигэлсэдэг болохо ябадалда туһалхын тула Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци бүхы юумэ хэхэ зэргэтэй. Энэ хадаа эб найрамдал тээшэ эрмэлзэжэ байгаа арадуудай һанал хүсэлдэ тааралдаха, энхэ амгалан ажабайдал хангаха арга боломжо олгохо байна.

Шэнэ арбадахи жэлдээ орободи. Арадуудай ерээдүйн байдалай түлөө, эб найрамдалай ба бүхы хүн түрэлтэнэй энхэ амгалан ажаһуухын түлөө Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин харюусалга иимэ ехэ хэзээдэшье байгаагүй. Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин бүхы хэрэг ябуулгань энэ үндэр ехэ харюусалгые гүнзэгыгөөр ойлголгоор нэбтэрэнхэй байха зэргэтэй.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида манай социалистическэ гүрэнэй эзэлжэ байһан һууриин удхашанарые Советскэ Союз бүримүһэн мэдэрнэ.

Бата бэхи эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдалые хангахын тула, Нэгэдэмэл Нацануудай бүхы ажал-ябуулгые дэмжэхын тула Советскэ Союзһаа юун хэрэглэгдэдэг байнаб, тэрэниие Советскэ Союз бүтээдэг лэ байна. **(Альга ташалга).**

Манай республикын колхозуудай полинууд дээрэ тарян һайнаар ургажа эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кударын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ С. В. Кривогорницын, агроном Н. В. Максимова гэгшэд Үбэр нютагта таригдаһан шэниисын ургасые үзэжэ байна. А. Мантаевай фото.

Ажахын олзо ехэтэй һалбари— гахайнуудые олоор үсхэбэрилдэг болохо

Колхозууд болон совхозууд гахай олоор шахабал мяха үйлэдбэрилгэеэ горьтойхоноор дээшэлүүлхэ аргатай болохо байна. Манай республикын колхозуудай холын хараата түсэбүүд дотор гахай олоор шахажа, мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдаа. Үнгэрэгшэ 1954 ондо олохон колхозууд хахалагдадаг 100 гектар бүхэндөө гахайн мяха абалгаяа нилээд дээшэлүүлһэн байна. Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз эхэ гахай бүхэнһөө дунда зэргээр 18 поршоонхо абажа, хахалагдадаг 100 гектар бүхэндөө 2,8 центнер гахайн мяха абаа. Мүн энэ аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз хахалагдадаг 100 гектар бүхэндөө 9,6 центнер, Тарбагатайн аймагай «Память Ильича» колхоз 6,0 центнер гахайн мяха абана.

Гэбэшье, манай республика дотор бүхыдөө гахай үсхэбэрилгэ тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. 1954 ондо республикын колхозууд эхэ гахай бүхэнһөө дунда зэргээр арайхан гэжэ 5,6 поршоонхо түлжүүлжэ, хахалагдадаг 100 гектар бүхэндөө оройдоол 1,4 центнер гахайн мяха абаһан байна. Илангаяа Зэдын, Хоринии, Яруунын болон Сэлэнгын аймагуудай колхозуудта гахай тон хангалтагүйгөөр үсхэбэрилэгдэнэ. Эдэ районуудта нёдондо хахалагдадаг 100 гектар бүхэндэ оройдоол 0,6—1,0 центнер гахайн мяха абтаһан байна.

Гахайнуудай муугаар үсхэбэрилэгдэдэг байһанай гол шалтагаанууд юуб гэхэдэ, олохон колхозуудта тэжээлэй һайн база байгуулагданагүй, гахайнуудай байха һайн байраар хангаһагүй, эхэ гахайнууд олоороо һубайрна, племенной хүдэлмэри ябуулагданагүй. Гахай үсхэбэрилхэ хэрэгтэ олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хайша хэрэгээр хандана. Поршоонхонуудые түлжүүлхэ ба гахай шахаха талаар наукын туйлаһан амжалтанууд болон түрүүшүүлэй баян дүй дүршэлые дэлгэрүүлнэгүй.

Энэ жэлдэшье гахай үсхэбэрилгэдэ өөдтэй хубилалта болоогүй. 1955 оной үнгэрэгшэ һаранууд соо республикын колхозууд гүрэндэ оройдоол 5,5 мянган центнер гахайн мяха тушаагаа, тон үсөөн поршоонхо шахалганда табигдаа. Үнгэрэгшэ намартаа, хабар эртэ гараһан поршоонхонуудые шахалгада табихын орондо колхозууд олоорынь химдаар, олзо багатайгаар худалдажархёо. Эхэ гахайһаа поршоонхонууд үшөөл үсөөнөөр абтадаг байһан зандаа. Ажахын үнгэрэгшэ энэ 8 һара соо республика дотор эхэ гахай бүхэнһөө дунда зэргээр 4 поршоонхо абтаад байна. Яруунын, Хэжэнгын Кяхтын, Кударын, Торинн болон бусад зарим аймагуудта гахайһаа поршоонхо илангаяа үсөөнөөр абтана.

Түрүү гахайшадай баян дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ гээшэ гахай үсхэбэрилгые хүгжөөхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ удхашанартай юм. Тэдэнэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлмээр, халан абамаар. Гахай үсхэбэрилжэ байдаг колхозууд манай республика дотор яһала олон. Жэшээлхэдэ, Прибайкальска аймагай «Путь коммунизма» колхоз гахай үсхэбэрилгэеэ амжалтатайгаар хүгжөөжэ байнхай. Энэ колхоз байгша ондо 130 толгой гахай шахаад, тэдэнэйнгээ амидын шэгнүүрые дунда зэргээр 80 килограмм болгожо, гүрэндэ 104-ень тушаагаа. Мүн энэ аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз 63 гахай шахажа, тус бүриинь, амидын шэгнүүрые дунда зэргээр 93 килограмм болгожо гүрэндэ тушааба. Мүн тэрэшэлэн Байкало-Кударын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз 96 гахай шахажа, тус бүриинь амидын шэгнүүрые 96 килограмм болгоод тушаагаа. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз 60 гахай шахажа гүрэндэ тушаанхай.

Үргэн олон колхознигуудай хамтын суглаанууд дээрэ харагдажа, зүбшэн хэлсэгдээд, баталагдаһан хэмжээ-ябуулгануудай ёһоор манай республикын колхозууд мяха үйлэдбэрилгэеэ үнгэрэгшэ жэлэйхинтэй сасуулхада энэ жэлдэ 25 процентээр, 1957 ондо хоёр дахин, 1960 ондо гурба дахин дээшэлүүлхэ ёһотой. Харин гахайн мяха үйлэдбэрилгын темп бүри түргэн ехэ болохо юм. Энэ жэлдэ нёдондонойхидо орходоо хоёр дахинһаа үлүү ехээр гахайн мяха абтаха зэргэтэй.

Гахайн мяха үйлэдбэрилхэ талаар хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада колхозууд поршоонхонуудые худалдахаяа огто болихо, абаһан бүхы түлнүүдээ томо болгожо, түхэрсэн жэл соо гахай шахажа байдаг болохо ёһотой. Энэ жэлдэ манай республикын колхозууд 50 гаран мянган толгой гахай шахажа, таргалуулха ёһотой юм. Энэ зорилгые бэелүүлхын тулада абаһан бүхы поршоонхонуудаа үхүүлэн гарзалуулангүйгөөр түлжүүлхэ, газаа тээшэнь худалдадаг ушарнуудые огто болюулха шухала. Бүри мүнөө зунай һарануудта колхоз бүхэндэ гахайнуудые олоор шахажа эхилхэ хэрэгтэй. Зундаа гахай шахахадаа бэлшээриин ногоо, машинидагдаһан һү, гүрэнһөө үгтэжэ байдаг концентрированнэ тэжээлнүүдые, оройшог тээшээ, ногоон конвейерэй системээр ногоон тэжээл үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Тэрэнһээ гадна, зунай сагта гахай шахахадаа эдеэ хоолой промышленностьһаа үлэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүдые (барда, пивын үлэгдэл), тоһоной заводууд болон сепараторна пунктнуудта гарадаг һүнэй үлэгдэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Промышленностьда хэрэглэгдээд үлэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүдые, шэнгэн һү шэмэтэ тэжээлтэй холёод гахайнуудта эдюулжэ байхада, илангаяа поршоонхонууд тон түргэнөөр томо болодог юм. Энээнэй ашаар намартаа колхозуудта элбэг болодог элдэб янзын боро тэжээлнүүдые — корнеплодууд, хартаабха, огородой болон бахчева культурануудай үлэгдэл гэхэ мэтэнүүдые, мүн тэрэшэлэн кукурузын эдеэшэнтэжэ байһан буурсагуудые ехээр эдюулжэ байха арга олгогдохо байна.

Гахай олоор шахадаг болохын тулада тон түрүүлжэ гахайнуудаа түргэнөөр үдхэхэ хэрэгтэй. Мүнөө манай республикын колхозуудай зорилго юуб гэхэдэ, жэлдээ эхэ гахай бүхэнһөө 16—18-һаа үсөөн бэшэ поршоонхо абадаг болохо шухала. Түрүү ажахынуудай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, эхэ гахайнуудые һайнаар эдеэлүүлжэ, һайнаар харууһалжа байхаһаа гадна, элүүр, үүлтэр һайнтай азарга гахайнуудта табижа байха хэрэгтэй. Мүн тэрэшэлэн эхэ гахайнуудые түсэбэй ёһоор түрүүлжэ, жэл соо хоёр дахин: түрүүн—март һарада, хоёрдохёо — июль—август һарануудта поршоонхонуудые абадаг болохо шухала.

Хэрбээ колхозууд тэжээлэй һайн база байгуулаа һаа, гахайнуудаа һайн байрануудаар хангаа һаа, хүдэлмэреэ һайса мэдэхэ колхознигуудые гахайшан болгожо табяа һаа, гахай үсхэбэрилгэеэ амжалтатайгаар хүгжөөжэ шадаха байна.

Энэ жэлдэ манай республикын колхозууд кукуруза ехээр таряа. Энээнэй ашаар, силосһээ гадна, эдеэшэнтэжэ байһан буурсагуудые хуряажа, концентрированнэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ арга олдохонь. Мүнөө колхозууд кукурузын ногоон эшэ намаануудые, эдеэшэнтэжэ байһан буурсагуудыень силос болгон дараха барилгануудаа, мүн тэрэшэлэн корнеплодууд болон хартаабха хадагалха хранилищинуудаа хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ зэргэтэй.

Гахайнуудые олоор шахалга хадаа ехэ ба харюусалгатай зорилго мүн. Колхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, бүхы колхознигууд гахай олоор шахажа, гүрэндөө тарган мяха ехээр үгэдэг болохын түлөө тэмсэхэ, энэ шухала хүдэлмэридэ хам оролсохо зэргэтэй.

Н. Дорофеев,
КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо.

Джавахарлал Неру Варшавада ерэбэ

ВАРШАВА, июниин 23. (ТАСС). Польско Арадай Республикын правительствын уряалаар Индиин республикын премьер-министр ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Неру, тэрээнтэй хамта тэрэнэй басаган Индира Ганди, Индиин республикын гадаадын хэрэгүүдэй Министерствын генеральна секретарь Н. Р. Пиллаи, Индиин республикаһаа Польско Арадай Республикада байгаа посол К. П. Ш. Менон, Индиин республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерствын европейскэ таһагые даагша А. Хусейн гэгшэд мүнөөдэр Варшавада ерэбэ. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын протокольно таһагые даагша Ф. Ф. Молочков Джавахарлал Неруе Москваһаа Варшава хүрэтэр үдэшэжэ ерээ.

Варшавадахи «Окенче» гэжэ центральна аэродром дээрэ Джавахарлал Неруе Польско Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, Польско хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Б. Берут, Польско Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Завадский, Польшын Маршал К. Рокоссовский, ПОРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд З. Новак, Ф. Южвяк, Ф. Мазур, Р. Замбровский, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор С. Ендриховский, Т. Гедэ, П. Ярошевич, С. Лапот, министрнүүд, Польско Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй гэшүүд, польско сэрэгэй генералнууд, Польско столицын ажалшадай делегацинууд, польско ба гадаадын хэблэлэй түлөөлэгшэд угтаһан байна.

Мүн тэрэшэлэн СССР-һээ Польшодо байгаа посол П. К. Пономаренко, гадаадын гүрэнүүдһээ Польско Арадай Республикада байгаа зарим посольствонууд болон миссинүүдэй толгойлогшонор Д. Неруе угталсаа.

Аэродром Индиин республикын ба Польско Арадай Республикын гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй байба. Угтамжын үедэ хүндэлэлэй харуул табигдаһан, Индиин республикын ба Польско Арадай Республикын гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэһэн байна.

Аэродром дээрэ Д. Неру ба Польско Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич үгэнүүдые хэлээ.

Д. Неругэй аэродромһоо город ошохо замдань Варшавын слон мянган ажалшад үйлсэнүүдтэ гаража, тэрээнние амаршалаа.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблей

Жолио Кюриин хэлэһэн үгэ

ХЕЛЬСИНКИ, июниин 22. (ТАСС). Ассамблейдэ олон оронуудай элдэб организацинууд болон ажал-ябуулагшадай хабаадажа байһание үгынгөө эхиндэ Жолио Кюри тэмдэглэбэ.

Бүхы дэлхэйн арадуудай дайн сэрэг хэнгүй, амгалан ажаһууха гэһэн эрилтэ хэдэг байһые хэншье арсажа шадахагүй гэжэ оратор хэлэбэ. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада уласхоорондын оршон байдал һайн тала тээшээ хубилжа байна. Правительствонуудай хараа бодолые тодорхойлһон мэдүүлгэнүүд, нүлөө ехэтэй хүнүүдэй үгэ, бэшэгүүд уласхоорондын түгшүүрилэй һуладажа байһанай шэнжэ тэмдэг мүн.

Удаань Женевскэ зүблөө зарлаха тухай шиидхэбэри баталан абаһан агууехэ гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Берлинскэ зүблөөн тухай Жолио Кюри һануулһан байна. Женевскэ зүблөөн Индо-Хитадтахи дайе зогсооһон байна.

Тэрэнэй һүүлээр Бандунгда баһа нэгэ ондоо конференци боложо, бүхы дэлхэйн хүн зоной анхаралые бэедээ татаһан байна. Тус конференци дээрэ экономическа, культурна ба политическэ шухала хэлсээнүүд баталагдаһан; энэ конференци дээрэ баталан абтаһан арбан принципүүд амгалан ёһоор ажаһууха үнэхөөр харти мүн болоһон байна.

Гэхэтээ хамта Германска федеральна республикые ремилитаризацилгада, тэрээние Хойто-атлантическа договорой организацида оруулгада, баруунай союз байгуулгада хүргэхэ гэһэн лондонско ба парижска хэлсээнүүдэй баталагдажа, ратификацилагдаһан баримтанууд тухай Жолио Кюри хэлэһэн байна. Лондонско ба парижска хэлсээнүүд «хүсэрхэхэ» гэжэ оролдоһон һэдэлгэ мүн гэжэ Жолио Кюри хэлэбэ. Тэдэнэр бүлэглэл боложо бүмбэрсэг дэлхэйе улам хахалан хубааргана.

«Хүсэ баримталһан ябадал» уласхоорондын түгшүүрилые һуладхаха арга боломжо олгохо демарш ба дурадхалнуудые оруулба гэһэн баталалгануудые Жолио Кюри огто буруушааба. Үнэндөө эрхэ байдал тон ондоо байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Үнэндөө парижска хэлсээнүүд гээшэ түгшүүрилые һуладхаха замда горьтойхон һаад болоно.

Түгшүүрилые һуладхаха замдамнай юундэ һаад түбэг ушарнаб гэжэ Жолио Кюри асууба. Зарим правительствонууд хүйтэн дайе үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй байна бэшэ гү? Өөрынгөө дураар хүйтэн дайе түргэдүүлжэ, али һуларуулжа байхадаа, финансово кризисүүдһээ гаража болохобди, зарим бүлэг хүнүүдтэ олзо үгэжэ байдаг зэбсэглэлгынгээ политикые хүн зоной урда сагааруулхабди гэжэ тэдэнэр һанана.

Саашань Жолио Кюри эб найрамдалай хүсэнүүдэй шангаар тэмсэжэ захалхалаар урдань дайн гээшэ заатагүй болохо гэжэ һанадаг зарим хүнүүд тэрэ һанал бодолһоонь арсажа байна гэжэ зааба. Урдань юуншье болог гээд хамаагүй ябадаг ушарнууд болижо, дайнда эсэргүүсэжэ болохо гэһэн һанал бодол үдэр ерэхэ бүри шангадана. Энэ һанал бодол юундэ шангаданаб гэхэдэ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай аюулта хойшолонгууд хүнүүдэй һанал бодолдо үшөө бии байһан зандаа, тиимэһээ хүн зонние олоор хюдаха буу зэбсэгүүдэй ямар аюултай байһан удхашанар эли боложо үгэнэ.

Хүн гээшэ эдэ хүсэнүүдые һандарал хэхын тулада хэрэглэлгэдэ эсэргүүсэжэ шадаха аргатай гэжэ бидэнэр мэдэрхэ ёһотойбди гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлбэ. Зүгөөр, хүн гээшэ тиимэ арга боломжотой гэжэ ганса хэлэхэдэ үрэ гарахагүй. Политическэ хашалта хэхын тулада атомна ба водородно бомбонуудай ямар аймшагтай һандарал хэхэ тухай элдэб эсын зугаанууды 1945 онһоо эхилжэ зарим хүнүүдэй тараадаг байһан тухай һануулалташьегүй. Тэдэ зугаанууд ёһотойл мэхэ гохын шэнжэтэй байгаа. Энэ мэхэ гохо түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ зарим правительствонуудые, мүн зарим хүнүүдые этигүүлдэг, һурдүүлдэг байгаа гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Зүгөөр мүнөө «хүйтэн дайнай» энэ зэбсэг хүнүүдые айлгадаг, һүрдүүлдэг арга хэрэглэхые һэдэдэг правительствонуудта эсэргүү шэглүүлэгдэжэ байна. Юуб гэхэдэ, тэдэ гүрэнүүдэй арадууд ядерна зэбсэгэй һандаралгын хүсэнүүдтэ өөһэдөөшье дайралдажа болохобди гэжэ мэдэрдэг болоо.

Атомна дайнай, гэжэ оратор үргэлжэлүүлбэ, болхогүйн тулада эрид шууд хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Атомна янза бүриин бомбонуудые туршажа үзэлгые, үйлэдбэрилгые хориһон, бомбонуудые үйлэдбэрилхын тулада бэлэдхэгдэһэн тэһэрдэг материалнуудые амгалан тайбан зорилгодо шэглүүлхэ тухай шиидхэбэри гаргалгые бидэнэр ойрын сагта туйлаха зэргэтэйбди.

Атомна зэбсэг хорихо ба тэрэнние үйлэдбэрилгые хорихо тухай хэлсээн уласхоорондын түгшүүрилтэй байдалые ябашье һулаируулха байгаа. Тэрэ хэлсээн хадаа дай хэхэ бэшэ, харин эбэй гуримаар уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ шухала шата боложо үгэхэ байна.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Венскэ Хандалга дотор табигдаһан эрилтэнүүд бүхы хүн зоной хүсэл эрмэлзэлгэдэ—хүн зонние олоор хюдадаг зэбсэгүүдые хорихо тухай эрмэлзэлгэдэ харюусана. Зүгөөр, ганса хүнүүдые олоор хюдадаг зэбсэгүүдые хорилго хадаа гүрэнүүдэй хоорондо миин юрын буунуудаар дайнай эхилхэ ябадалда һаад хэжэ шадахагүй байһаниинь элитэ.

Хүнүүдые олоорнь хюдадаг зэбсэгүүдые хорихо асуудал буу зэбсэг хуряаха асуудалтай холбоотой, буу зэбсэгээ хуряалга хадаа хүн зоной эрмэлзэжэ байгаа хүсэл оролдолго тушаа хэгдэһэн бодото алхам боложо үгэхэ юм гэжэ Жолио-Кюри тэмдэглэбэ.

Ниитын олон янзын һанал бодолнуудтай хүнүүдэй сугларһан, манай энэ ассамблей,—гэжэ Жолио Кюри хэлэбэ, бүхы оронуудай ниитын һанал бодолой правительствонуудта шиидхэхы баалалта хэжэ байха ниитэ пунктнуудые олохын тулада шухала асуудалнуудые шэнжэлжэ үзэхэ, һанал бодолоо хэлсэхэ ёһотойбди. Тэрэ ниитэ пунктнууд уласхоорондын хэлсээнүүдэй үедэ аша үрэ ехэтэй байха байна.

Мүнөө уласхоорондын байдал һайжараа гэжэ буляалдахын аргагүй. Германитай баталха эб найрамдалай договор, Корейн, Вьетнамай, Тайваниин, Хойто Африкын, Дунда Востогой, Урда Америкын хүшэр хүндэ проблемэнүүд үшөөл шиидхэгдээгүй байһан зандаа. Экономическа ба культурна харилсаанууд эбдэгдэһэн гү, али аюултайгаар хизаарлагдаһан байна; гүрэнүүд сэрэгэй блогуудые бии болгоно; зарим оронууд өөһэдыгөө хилэһээ холо сэрэгэй базануудые бии болгоод, эзэлжэ байна; буу зэбсэг түхеэрэлгэ үргэлжэлһөөр; биологическа зэбсэгүүдэй талаар шэнжэлэлгэнүүд хэгдэнэ; атомна зэбсэгэй запасууд ехэ болоно. Тиибэ ябашье бүхы проблемэнүүд эбэй ёһоор шиидхэгдэһэй гэжэ хүн бүхэн бүри ехээр хүсэдэг боложо байна. Һаяар Женевэдэ суглархаяа байгаа дүрбэн агууехэ гүрэнүүдэй зүблөөн энэ хүсэл эрмэлзэлгэдэ харюусаха байна. Энэ зүблөөн хадаа ехэ найдабари түрүүлнэ, тэрэ болбол ниитын һанал бодолнуудые хараадаа абалсаха юм. Тиимэһээ манай хүдэлмэриин үрэ дүн тон ехэ удхашанартай байха байна.

Мүнөөдэр манай хэлсэжэ байгаа зорилгонуудай хүшэр хүндэ байһыень бидэнэр мэдэрнэбди гэжэ Жолио Кюри түгэсхэлдөө хэлээ. Манай харюусалгын ямар ехэ байһые бидэнэр мэдэрнэбди. Зүгөөр бидэнэр манда найдажа байгаа хүнүүдэй найдабарние мэхэлхэгүйбди. Бүхы хаалтануудые дабажа, эб найрамдалай замаар саашадаа ябахын тулада ниитын һанал бодолнуудай шухала бүхы хүсэ абаха, бултыень нэгэдүүлхэ шиидхэбэри абажа бидэнэр шадаха байнабди.

* * *

Жолио Кюриин үгэ хэлэжэ дүүргэһэнэй һүүлдэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейн түрүүшын заседани хаагдаа.

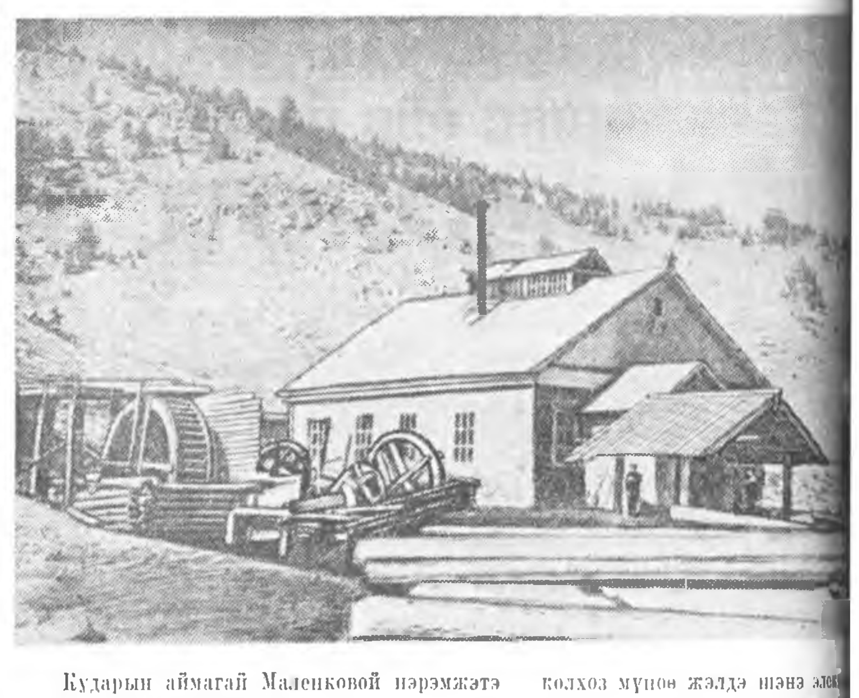

Кударын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз мүнөө жэлдэ шэнэ элек... станци ашаглалгада оруулба. Тэндэнь модо хюрөөдэхэ рама, тээрмэ хүдэлмэ...
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус электростанциин байшан харагдана.

А. Мантаевай фот...

„Коммунизм" колхоздо

САБШАЛАН УҺАЛНА

Колхозой луговодууд Ц. Шоймполов, С. Цыренов гэгшэд сабшалан һайжаруулжа, ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын тула үнэн зүрхэнһөө оролдон хүдэлмэрилнэ.

Тэдэнэр дүтын гол горхонһоо һубаг канава татажа, 600 гаран гектар сабшалан уһалдаг болгоо.

ХОНИДОЙ НООҺО ХАЙШАЛАЛГА

Колхозой хонишод һүүлэй үдэрнүүдтэ 500-гаад хонидой нооһые электрическэ агрегадаар хайш... Нооһо хайшалалга дээрэ нүхэд... рендоржиева, Аюшеева, Шойсо... ва, Цыремпилова, Цыренова ... үдэр бүри нормоёо үлүүлэн дүүр...

ШЕФТЭЭ АБАҺАН КОЛХОЗ...

Шэбэртын дунда һургуулиин... рагшад «Коммунизм» колхозые ... тээ абаһан юм. Тиин һурагшад... хозой садай ургамалнуудай ... һоо харууһалга хэлсэнэ. Мү... дэнэй харууһалжа байһан үр... мэстэ модод булта сэсэглээ.

Ц-Д. Шагжи...

Бичура.

Пионерскэ лагериин нэгэ үдэр

Сэлэнгын эрьедэхи гоё һайхан байгаалитай Ильинка гэжэ газарта медсантрудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой пионерскэ лагерь оршодог юм.

...Эртэ үглөөгүүр. 7 час хахад болон сасуу аниргүй байһан лагерь дээгүүр пионерскэ горнын дуун соностожо, үхибүүдые бодохыень уряална. Уданшьегүй согтой, хүхюун хүүгэд трусы майкануудаараа гүйлдэжэ гараад, физрук Анненковай хүтэлбэри доро зарядка хэнэ. Удаань үглөөнэй линейкэ болоно. Тэрээн дээрээ отрядуудай соведэй бишыхан түрүүлэгшэд ахалагша пионервожата Галина Колмаковада рапорт үгэнэ. Һүүлээрнь пионернүүд лагериингаа үндэр мачтын оройдо улаан тугаа үргэжэ намилзуулна. Пионернүүд энээгээр лагериин үдэрые эхилһэн дээрэ тоолодог юм.

Лагерьта үхибүүд һайнаар амаржа, зунайнгаа амаралтые һонирхолтойгоор, ашатай туһатайгаар үнгэргэдэг байна. Эдэнэр түрэл хизаараа шэнжэлхэ экскурсда гарана, нуурта ошожо шунгаха зуураа, һайна... маржа һурана. Волейбольно т... дээрэ команданууд наадана, үхибүүд баскетболоорше, ... лоорше наададаг юм. Шатар... табиха дуратайшуул һарабша... лаб һуушанхай, ехэл шуналта... наадажа һууханье харагдадаг.

5 часай һүүлээр лагериин кр... гууд хүдэлмэрилжэ захална. Х... жүүлэгшэ Ларскаягай хүтэ... доро драматическа кружо... «Золушка», «Дабһан ба ал... һэн пьесэнүүдые бэлдэжэ байна. ... най, хатарай кружогойхид ... шэнэ дуунуудые бэлэдхэнэ. ... эндэ хореографическа болон ... гын кружогууд бии. Гадна, пио... нүүд лагериин библиотекэһээ ... нирхолтой номуудые абажа унш... Үдэшэ болоходо талмай дээрэ ... гэд элдэб янзын һонирхолтой н... зугаа эмхидхэдэг байна. Лагер... хид үдэрөө ингэжэ һонирхолтой үнгэргэнэ.

И. Клиновск...

ЭРШЭТЭ АЖАЛ

— Үргэн элдин тала, үрэжэлтэ һайхан нуганууудаар Зэдэ нютаг баян юм, эндэхи сэл хүхэхэн, шэмэтэй үдхэн ногоотой бэлшээринүүдээр хони хурьгадые олоор үсхэбэрилхэдэ тон таарамжатай. Тиин Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд эды шэнээн баян булаашатай байгаад, тэрэнээ хүсэндэнь хүргэжэ, хүн зондо ашаг туһатайгаар хэрэглэжэ, малаа олоор үсхэжэ, ашаг шэмынь дээшэлүүлжэ энээнһээ урагша шадалгүй байгаа. Партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленум Сибириин болон Дальна Востогой районуудые Союзай нарин ба нарибтар нооһо үсхэбэрилдэг хоёрдохи база болгохо гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Колхозойхид Пленумэй тогтоолые үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, ашаглагдангүй орхигдошоһон газарнуудые хэрэглэхэ, тэндэ нарин ба нарибтар нооһотой хони үсхэбэрилжэ, эрхим шанартай нооһо гүрэндөө тушааха гэжэ шиидэһэн юм. Колхозой хонишон Бата Чойбсонович Чойбсонов нарин ба нарибтар нооһотой хони олоор үсхэбэрилхэ хэрэгые эхи татаһан байна. Олон жэлэй туршада хонин ажалда хүдэлһэн энэ нүхэр оронойнгоо суута хонишодой дүй дүршэлтэй танилсаһан, түрүү арга метод шудалһан хүн юм. Сентябрьска Пленумэй тогтоолоор урмашан зоригжоһон Бата Чойбсонович хонин һүрэгые ашаг шэмэ ехэтэй болгохын түлөө оролдожо эхилээ һэн.

Ашаг ехэтэй меринос үүлтэрэй хонидые олоор үсхэдэг болохо ёһотойбди гэжэ хэдэхэн жэлэй урда тээ хонишон Бата суглаануд, зүблөөнүүдтэ хэлэдэг байгаа. Теэд Чойбсоновые хэншье урагша абадаггүй, хэлэһэниинь тоодоггүй һэн. — Манай Бурят-Монголдо мериносуудые үсхэхэ гэжэ үзэгдөө дуулдаагүй юумэл,—гэжэ зарим хүнүүд хэлсэдэг бэлэй.

Зэдын аймисполкомой хүдөө ажахын таһагые даагшаар хүдэлжэ байһанаа Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо түрүүлэгшээр ерэһэн Михаил Поликарпович Кавелин мериносуудые үсхэбэрилхэ тухай Чойбсоновой дурадхалые халуунаар дэмжээ һэн:

—Бата Чойбсонович зүб хэлэнэ гээшэ. Нютагай үүлтэрэй хонид олзо доход багаар үгэнэ ха юм.

Тиигэжэ тэрэ жэлдээ колхоз «алтайский меринос» үүлтэрэй хэдэн эхэ хонидые, хусануудые худалдан абажа, тэдэниие харууһалхыень, үсхэхыень Бата Чойбсоновой отарада даалгаһан юм. Үбгэн хонишон тэдэние үсхэхэ хэрэг дуратайгаар эхилээ һэн. Шэнэ хонидоо саг соонь уһалжа эдеэлүүлдэг, эхэ хонидые искусственнаар ороондо оруулха арга хэрэглэдэг байгаа. Ажалайнь хэр ехэшье һаа, Бата үбгэн Дари һамгантаяа үдэр һүнигүй ажаллажа, ехэхэн оролдолго гаргаа бэлэй. Тииһээр ябатаршье жэл үнгэрбэ. Урда жэлнүүдэйхитэй сасуулхада үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд нилээд һайн һэн. Хонидой тоо толгойнь олошорһоншье, ашаг шэмэнь эли бодо дээшэлһэн байна. Энэ туйлаһан амжалтынгаа түлөө Бата Чойбсонович Чойбсонов Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадахаар баталагдажа, Москва город түрүүшынхеэ 1954 ондо ошожо ерэһэн юм. Выставкэдэ хабаадаха зуураа Бата Чойбсонович түрүү хонишодой баян дүй дүршэл шудалһан байна. Выставкэһээ ерэмсээрээ, племенной отараяа племенной фермэ болгохо дурадхал правлениин үзэмжэдэ табяа һэн.

Колхозой правлени Чойбсоновой дурадхалые һайшаажа, племенной фермэ эмхидхэһэн байна. Фермые даагшаар дүршэл шадабаритай Максим Иванович Вершинин, отара даагшануудаар Бата Чойбсонович Чойбсонов, Прокопий Семёнович Хохлов томилогдоһон юм. Бүри тэрэ жэлдэ колхозой хониной тоо толгой 16 мянга гаран байгаа. Тэрэ тоодо нарин нооһотой хонид 650 толгой, нарибтар нооһотой—4200 толгой, нүгөөдүүлынь шэрүүбтэр нооһотой хонид болоо һэн. Тиихэдэ хонин бүриһөө хоёр килограмм 900 грамм нооһон хайшалагдажа, тэрэ жэл колхоз гүрэндөө эрхим шанартай нооһо тушааһан байна. Колхозой миллионһоо үлүү түхэригэй олзо доходой хахадынь—588 мянган түхэриг гансал хонин ажалһаа ороһон байха юм.

Хони үсхэбэрилгэдэ племенной фермэ колхоз дотороо эрхим амжалта туйлаа. Племенной фермын хонин бүриһөө 56 түхэриг олзо абтаа һэн. Энээнэйнгээ түлөө тус колхоз мүнөө жэлэй Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаха эрхэ олоо. Колхозой түрүүлэгшэ Михаил Поликарпович Кавелин, отарые даагша Бата Чойбсонович Чойбсонов выставкэдэ мүн лэ хабаадалсаха юм.

Эхэ оронноймнай элдэб нютагуудһаа выставкэдэ ерэһэн хүдөө ажахын түрүүшүүл Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишодой туйлаһан амжалтануудай стенд һонирхон харадаг байна. Зүгөөр, советскэ хүн туйлаһандаа дашуураад байдаггүй, саг үргэлжэ урагшаа дабшажа ябадаг гээшэ. Мүн лэ Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд энээние һайса мэдэдэг тула хододоо урагшаа ябаха гэжэ оролдодог байна. Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые шудалжа байхадаа, тус колхозой гэшүүд хонидойнгоо тоо толгойень олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар урданайхидаа орходоо һурагүй ехэ хэмжээнэй ажал шэнээр түсэблэһэн байна. Доторойнгоо бүхы арга боломжонуудые элирүүлээд байхадаа, Пленумэй заабарие 1960 онһоо бүри нааша дүүргэхэ гэжэ колхозойхид шиидэнхэй. Таряанай, сабшалангай, бэлшээриин газарай 100 гектар бүридэ 1954 ондо 138 килограмм нооһо абаа һаа, 1960 ондо 336 килограмм нооһон абтаха ёһотой. 1960 ондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүриһөө 674 килограмм нооһон абтажа, 1954 онойхиһоо 5 шахуу дахин дээшэлхэ байна.

Энэ хараалагдаһан ехэ хэмжээ-ябуулганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Ажахын энэ жэлдэ 3 мянга шахуу хурьгад абтажа, нэгэниингшье гарзалаагүй. Мүнөө үнгэржэ байһан нооһо хайшалалгые харахада, хониной нооһоной хэмжээн нилээд дээшэлээ. Түрүүлэн хайшалагдажа захалһан шэрүүбтэр нооһотой хонидһоо гурба, 3-һаа үлүүшье килограмм нооһон хайшалагдана. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,5 килограмм нооһон хайшалагдаха ёһотой, тиибэл колхознай гүрэндөө хэдэн арбаад тонно нооһо тушаажа, тэрээнэйнгээ түлөөһэндэ хэдэн зуугаад мянган түхэриг мүнгэ абаха байхабди гэжэ колхозой гэшүүд хэлсэнэ.

Мүнөө эхэ хонид хурьгадтаяа зунай бэлшээридэ гаргагдаа. Һаядаа хурьгадые эхэһээнь һалгаахаяа хонишод бэлэдхэжэ байна. Сакманщицанууд Прасковья Хохлова, Анастасия Гладышева, Дари Чойбсонова, Улан-Удэһээ эльгээгдэһэн комсомолой гэшүүд Инна Стучалина, Зинаида Мезенцева гэгшэд бэлшээриин талмайе хэдэн газар хубаарилаад, һэлгүүлэн хонидоо харууһална. Мүн тэдэнэр хурьгадые эхэһээнь түргэн һалгаахын тула үглөөгүүр үдэшэ хоёр хурьгадтаа концентрат эдюулдэг.

Колхозой хонишод малайнгаа байрые заһажа һайжаруулхын тулада ехэхэн анхаралаа хандуулна. Мүн эндэ артезианска худаг малтагдажа, уһыень насосоор гаргажа хонидые уһалдаг юм.

Малаа тэжээлээр хүсэд хангаха асуудалда эндэ анхарал һайса хандуулагдадаг. Үнгэрһэн хэдэн жэлэй туршада хонидой эдихээр бүдүүн тэжээл — үбһэ, солоомо, модоной мүшэр ехэнхидээ бэлэдхэгдэдэг һэн. Харин мүнөө жэл бүдүүн тэжээлэй хажуугаар ехэ хэмжээнэй шэмэтэ тэжээл, илангаяа кукурузын силос бэлэдхэгдэхэ байна. 317 гектар талмайда кукуруза тариха түсэбөө үлүүлжэ, 370 гектарта таряа. Кукурузын эшэ набшаһа болон буурсагууд гахай, эбэртэ бодо малда гол түлэб эдюулэгдэхэ ёһотой.

Хонишод 2 набтар башни өөһэдөө барижа байна. Нүхэ малтаха хүдэлмэридэ үдэр бүри 3—4 хонишод гарадаг. Зүгөөр набтар башни Бата Чойбсоновой отарын байрада баригдажа захалаа. Харин эндэһээ 25 километрын газарта байрладаг Прокопий Хохловой харууһалдаг хониной отарада барилга захалагдаашьегүй байна. 25 километр газарта үбэлэй хүйтэнөөр шэрэжэ абаашахалаа силосээ гэмтээхэ, хүргэжэрхихэ байнабди. Хайшан гэлтэйб?

Хонишодой ингэжэ маргажа, ядалдажа байхадань правлениин конторын хүдэлмэрилэгшэд—бухгалтер, счетовод, кладовщигууд туһалха гэжэ шиидээд, хонишодто ингэжэ хэлэһэн байна: «Һанаагаа ехээр бү зобогты, нүхэд. Нэгэ отарадатнай набтар башни өөһэдынгөө х... барижа үгэхэбди».

Ингэжэ барилгын хоёр колле... вүүд—хонишод болон конторы... —хоорондоо мүрысэжэ эхилһэ... на. Нэгэдэхи бригадын хониш... лон сакманщицанууд бутова ш... гаар 100 тонныи багтаха си... набтар башни бариха, конторы... 40 тонныи багтаха модоор ха... даһан набтар башни бариха ү... абаа. Ажалһаа сүлөөтэй сагтаа... торынхид набтар башниин нүх... тажа, мүн колхозой правлени... нэһэн модоор бариһан силос... һарта худалдан абажа, хэрэгт... зартань асараа. Мүнөө тэрэ ... таяа нүхэндэнь һуулгажа, шоро... нүхэ һубыень шэглээд, бе... оёорлоходонь набтар башни ... болохо юм.

Кукурузын тарилга хуряах... болотор 2 набтар башни түхе... 140 тонно силос дарахын тула ... шод, конторынхид бултадаа бүх... сөөрөө оролдожо байна.

«Хонид силос хэр эдихэ ... гэжэ асуухадамнай, Бата Чойб... вич ингэжэ харюусаба: — Э... заатагүй эдихэ. Хонид кукурузы... лос амтархан эдидэг, нооһо... түргэн ургадагшье, шанар һайн... шье байдаг юм гэжэ Бүхэсо... выставкэһээ мэдэхэ болоо һэм.

Колхоз гүрэндөө мүнөөшье ... нооһо тушаагаа. Үшөө нэгэ — ... жэлэй үнгэрхэдэ суута хонишод ... Чойбсонович, Максим Ивано... Прокопий Семенович болон ... улам ехэ амжалтануудые т... байһандань найдагдана.

Г. СУББОТИ...

Редакторай орл...
О. ГОМБОЕВ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37. партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00490. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 329...